

**Csákberény, Csókakő
PEDAGÓGIAI PROGRAMJA**

OM azonosító: 202876

2021

Tartalomjegyzék

1.	<u>PEDAGÓGIAI PROGRAMUNK TÖRVÉNYI HÁTTERE</u>	<u>4</u>
1.1.	<u>Az óvoda adatai</u>	<u>5</u>
2.	<u>MŰKÖDÉSI ÉS SZAKMAI HELYZETELEMZÉS</u>	<u>7</u>
2.1.	<u>Csákberény - Zöld Óvoda</u>	<u>7</u>
2.2.	<u>Csókakó – Mesevár Óvoda</u>	<u>8</u>
2.3.	<u>Helyzetelemzés</u>	<u>8</u>
2.3.1.	<u>Személyi feltételek</u>	<u>9</u>
2.3.2.	<u>Tárgyi feltételek</u>	<u>10</u>
3.	<u>JÖVŐKÉP</u>	<u>11</u>
3.1.	<u>Óvodakép</u>	<u>11</u>
3.2.	<u>Gyermekkép</u>	<u>12</u>
4.	<u>AZ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJA, ALAPELVEK</u>	<u>13</u>
4.1.	<u>Célkitűzéseink</u>	<u>13</u>
4.2.	<u>Alapelveink</u>	<u>14</u>
5.	<u>AZ ÓVODAI NEVELÉS ÁLTALÁNOS FELADATAI</u>	<u>16</u>
5.1.	<u>Testi fejlődés</u>	<u>16</u>
5.2.	<u>Érzelmi, szociális képességek fejlesztése</u>	<u>16</u>
5.3.	<u>Mentális, - értelmi képességek fejlesztése</u>	<u>16</u>
6.	<u>AZ ÓVODA FUNKCIÓI</u>	<u>17</u>
6.1.	<u>Óvó - védő funkció</u>	<u>17</u>
6.2.	<u>Szociális funkció</u>	<u>17</u>
6.3.	<u>Nevelő, - személyiségfejlesztő funkció</u>	<u>17</u>
7.	<u>INTEGRÁCIÓ, INTEGRÁCIÓS NEVELÉS</u>	<u>18</u>
7.1.	<u>Sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek integrált nevelése</u>	<u>18</u>
7.2.	<u>Beilleszkedési, tanulási, magatartási (BTM) nehézséggel küzdő gyermekek nevelése</u>	<u>20</u>
7.3.	<u>Hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nevelése</u>	<u>21</u>
7.4.	<u>Kiemelten tehetséges gyermekek nevelése</u>	<u>21</u>
8.	<u>AZ ÓVODAI NEVELÉS ALAPVETŐ KERETEI</u>	<u>22</u>
8.1.	<u>Az egészséges életmód alakítása</u>	<u>22</u>
8.1.1.	<u>A gyermekek gondozása, testi szükségleteik, mozgásigényük kielégítése</u>	<u>23</u>
8.1.2.	<u>A gyerekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása</u>	<u>25</u>
8.1.3.	<u>A gyermekek fejlődéséhez, fejlesztéséhez szükséges egészséges környezet biztosítása</u>	<u>25</u>
8.2.	<u>Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés</u>	<u>28</u>
8.2.1.	<u>Értékek, normák közvetítése</u>	<u>30</u>
8.3.	<u>Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés</u>	<u>32</u>
9.	<u>AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉG FORMÁI</u>	<u>34</u>
9.1.	<u>A játék</u>	<u>34</u>
9.2.	<u>A tevékenységekben megvalósuló tanulás</u>	<u>41</u>
9.3.	<u>Verselés, mesélés</u>	<u>43</u>
9.4.	<u>Ének, zene, énekes játék, gyermektánc</u>	<u>47</u>
9.5.	<u>Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka</u>	<u>51</u>
9.6.	<u>Mozgás</u>	<u>54</u>
9.7.	<u>A külső világ tevékeny megismerése</u>	<u>57</u>
9.8.	<u>Munka jellegű tevékenységek</u>	<u>62</u>
10.	<u>AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE</u>	<u>65</u>
10.1.	<u>Napirend</u>	<u>66</u>
10.2.	<u>Hetirend</u>	<u>67</u>

10.3.	<u>Az óvoda csoportszerkezete</u>	<u>68</u>
11.	<u>A DOKUMENTÁCIÓ</u>	<u>69</u>
11.1.	<u>A gyermekek fejlődésének nyomon követése</u>	<u>70</u>
12.	<u>A PROGRAM TARTALMI KERETEI</u>	<u>71</u>
12.1.	<u>Hagyomány, népszokások</u>	<u>71</u>
12.2.	<u>Az óvodában ünnepelhető jeles napok, hagyományos ünnepek, „zöld” jeles napok</u>	<u>72</u>
13.	<u>SAJÁTOS FELADATOK, SPECIÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK</u>	<u>77</u>
13.1.	<u>Gyermekvédelem az óvodában</u>	<u>77</u>
13.2.	<u>SPECIÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK</u>	<u>79</u>
13.2.1.	<u>A Pedagógiai Program megvalósítását segítő szolgáltatások</u>	<u>79</u>
13.2.2.	<u>Téritésmentes szolgáltatás</u>	<u>79</u>
13.2.3.	<u>Térités ellenében nyújtott szolgáltatás (a nevelési időn kívül, a szülők igénye alapján)</u>	<u>79</u>
14.	<u>ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZERE</u>	<u>80</u>
14.1.	<u>Az óvoda és a család</u>	<u>80</u>
14.2.	<u>Az óvoda és az iskola</u>	<u>80</u>
14.3.	<u>Az óvoda és a fenntartó</u>	<u>81</u>
14.4.	<u>Tagóvoda</u>	<u>82</u>
14.5.	<u>Pedagógiai Szakszolgálatok és szakmai szolgáltató intézmények</u>	<u>82</u>
14.6.	<u>Gyermekjóléti szolgálat</u>	<u>82</u>
14.7.	<u>Orvos, fogorvos, védőnő</u>	<u>82</u>
14.8.	<u>Közművelődési intézmények</u>	<u>82</u>
14.9.	<u>Civil szervezetek</u>	<u>83</u>
15.	<u>A PROGRAM ERŐFORRÁSAI</u>	<u>83</u>
15.1.	<u>Személyi feltételek</u>	<u>83</u>
15.2.	<u>Tárgyi feltételek</u>	<u>84</u>
16.	<u>AZ ISKOLÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI</u>	<u>84</u>
16.1.	<u>Testi kritériumok</u>	<u>84</u>
16.2.	<u>Lelki fejlettség</u>	<u>85</u>
16.3.	<u>Szociális érettség</u>	<u>85</u>
17.	<u>ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK</u>	<u>87</u>
18.	<u>LEGITIMÁCIÓS ZÁRADEK</u>	<u>89</u>

1. PEDAGÓGIAI PROGRAMUNK TÖRVÉNYI HÁTTERE

Pedagógiai Programunk elkészítésének alapja a 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről, valamint annak módosításai, és a 363/2012. (XII.17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról. Ezek a joghelyek határozzák meg a magyarországi óvodákban folyó pedagógiai munka alapelveit.

Továbbá figyelembe kell venni:

- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
- 229/2012.(VIII.28.) kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény végrehajtásáról
- 2011. évi CXXIV törvény a nemzeti köznevelési törvényről szóló 2011. évi CXC. törvény módosításáról
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 229/2012.(VIII.28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 30/2012. (IX.28.) EMMI rendelet az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések
- 32/2012. (X.8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve
- 15/2013. (II:26.) EMMI rendelete a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- 1997. tv. XXXI. törvény A gyermek védelméről és jogairól
- 1992. Egyezmény a gyermekek jogairól Egyesült Nemzetek UNICEF
- 185/1999. (XII.13.) Korm. rendelet a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus szakvizsgáról, amely a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről szóló 277/1997. (XII.22.) Korm. rendeletet módosítja
- 137/2018. (VII.25.) Korm. rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012.(XII.17.) Korm. rendelet módosításáról

1.1. Az óvoda adatai

Az óvoda neve: **VÉRTESALJA ÓVODA**

Az óvoda székhelye, címe: **8073 Csákberény, Hősök tere 43.**

Az óvoda telefonszáma: **06/30 427 8759**

Az óvoda OM azonosítója: **202876**

Az óvoda tagintézményei:

Az óvoda neve	Az óvoda felvételi körzethatára
Vértosalja Óvoda 8073 Csákberény, Hősök tere 43.	Csákberény közigazgatási területe
Mesevár Tagóvoda 8074 Csókakő, Kossuth u. 70.	Csókakő közigazgatási területe

Az óvoda e-mail címe: **vertesovi@gmail.com**

Az óvoda fenntartója: **Vértosalja Önkormányzati Társulás Társulási Tanácsa**

8074 Csókakő, Petőfi S.u.3.

☎: 06 22 583 019

Az óvoda Alapító okiratának száma: **6/2014 (V.30.)**

Az Alapító okirat módosítása, kiegészítése: **16/2015/(V.29.)**

Hatályos Alapító Okirat: CSB/1800-3/2019

Az óvodai csoportok száma: **4**

Az óvoda befogadó képessége: **103 fő**

A program jóváhagyója: Rácz Adrienn

A Vértosalja Önkormányzati Társulás 6/2014 (V.30.) sz. határozata szerint 2014. július 1-től 3 óvodát, Csákberény, Csókakő, Söréd óvodáit a kistérségi fenntartásból átvette a csákberényi Vértosalja Óvoda gesztorságával. A Vértosalja Önkormányzati Társulás az érintett önkormányzatok határozata alapján, az óvodák jogfolytonos működése mellett, a fenntartói jog átadására való tekintettel, 2014. július 1-i hatállyal kiadta a Vértosalja Óvoda Alapító Okiratát, majd a 16/2015/ (V.29.) számú határozattal módosította azt a törvényi változásoknak megfelelően. A Vértosalja Óvoda egy alapító okirattal létrehozott közoktatási intézmény, annak minden jogi következményével együtt.

Néhány évvel később Söréd Község Önkormányzata Képviselő – testülete 38/2019. (II.28) Kt. határozatával döntött arról, hogy a kötelező óvodai nevelés feladatellátást a következő nevelési évtől a Móri Többcélú Kistérségi Társulás által fenntartott Meseház Óvoda – Bölcsőde keretén belül kívánja ellátni, így a sörédi tagintézmény kivált a Vértesalja Óvodából.

A 2019. szeptember 1. óta a Vértesalja Óvoda két tagintézményből áll, székhelyintézménye továbbra is Csákberény óvodája, tagintézménye a csókakői Mesevár Óvoda.

A két település már hosszú évek óta körjegyzőségben működik, a közös feladatok, a társadalmi, gazdasági környezet, a helyi lehetőségek ismerete, az intézmények hasonló mérete, pedagógiai attitűdje a biztosíték a közös intézményfenntartás eredményességére.

Intézményeink érdeke, hogy a szervezet működésében rejlő közoktatási előnyt, a szakmai sokszínűséget, az egymástól tanulás lehetőségét kihasználja, megőrizve a helyi értékeket, átadva a tapasztalatokat.

A Vértesalja Önkormányzati Társulás, mint fenntartó részéről is fontos, hogy képesek legyenek a kooperatív magatartásra, hiszen ők gondoskodnak az intézményben folyó nevelés személyi és tárgyi feltételeinek biztosításáról.

2. MŰKÖDÉSI ÉS SZAKMAI HELYZETELEMZÉS

Mindkét intézmény sajátossága, melyre a közös pedagógiai programot alapozzuk, hogy a tevékenységek tartalmát az évszakok jeles napjaira, ünnepeire épülő hagyományápolás foglalja keretbe. Ez sokoldalú tevékenykedtetésre ad módot, s betekintést enged gyermekeinknek a múlt megismeréséhez, mely megismerés a jelenen át a jövőt is formálja. Ennek a tevékenységnek szerves része a környezet szeretetére, megóvására való nevelés, a környezettudatos magatartásformálás megalapozása, alakítása is.

2.1. Csákberény - Zöld Óvoda

Csákberény a Vértes karéjában, gyönyörű természeti környezetben fekszik, megfelelő infrastruktúrával ellátott település.

Az óvoda két vegyes korosztályú csoporttal, négy óvodapedagógussal látja el feladatát. A nevelő-fejlesztő munkát a két dajka és a részmunkaidős pedagógiai asszisztens mellett egy utazó logopédus segíti, valamint a pszicho-pedagógus végzettségű kolléganő, aki a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztést végzi, illetve térítéses formában biztosított a szenzomotoros fejlesztő torna a rászoruló gyerekek számára.

Az óvodavezető és az óvodatitkár innen, a székhely intézményből végzi vezetői, illetve adminisztratív tevékenységét.

A szülők képviselőtét a Szülői Munkaközösség látja el – sok társadalmi munkával segítik, támogatják az óvoda működését.

A családok helyzete, anyagi lehetőségei változóak – nem jellemző a munkanélküliség, ugyanakkor vannak anyagi nehézséggel küzdő családok és jelen van egy tehetős, anyagilag is magasan kvalifikált réteg.

Az óvoda 1971-ben egy csoporttal kezdte meg működését, 1981-ben új épületrésszel bővítették, majd 2002-ben tornaszobát építettek hozzá. 2016. évben nagyszabású óvoda-felújítás zajlott a nyári szünetben. A főzőkonyha, kiscsoportos mosdó, fűtésrendszer, elektromos hálózat korszerűsítése, átépítése mellett megtörtént a nyílászárók, fűtőtestek és a padlózat cseréje mindkét csoportszobában, valamint az épület külső szigetelése, színezése pályázati forrásból, ill. a fenntartó jelentős anyagi hozzájárulásával. A 2020/2021 –es nevelési évben kültéri féltető készült az óvoda épülete mellé, jelenleg parkoló kialakítása folyik az utcafronton.

Az óvoda jól felszerelt, a csoportszobák tágasak, világosak. A tornaszobában sok korszerű mozgásfejlesztő eszköz található, ahol a gyermekek mindennapi mozgása biztosítható. A nagy udvar, mely füves, fás, virágos, jó kis játszóhelyekkel, részben eu-szabványos játékokkal, biztosítja a levegőn való aktív időtöltést.

2014-ben második alkalommal pályázott az intézmény a Zöld Óvoda címre, melynek birtokában és szellemiségében éljük és szervezzük mindennapi tevékenységeiket.

2.2. Csókakő – Mesevár Óvoda

Csókakő szintén csodálatos természeti adottságokkal rendelkező vértesi település. Az 1976-ban megnyitott óvoda a falu központjában található, mely esztétikusan kialakított külső és belső környezettel, családi légkörrel, 4 óvodapedagógussal, két dajkával és egy részmunkaidős pedagógiai asszisztenssel várja a gyermekeket. Szintén utazó logopédus, valamint pszichopedagógus végzettségű óvodapedagógus kolléganő végzi a fejlesztő tevékenységet. Továbbá alapozó terápiában jártas óvodapedagógus látja el a gyermeki idegrendszer mozgásos – érzékszervi fejlesztését.

A rendezett gondozott, árnyas udvar változatos tevékenységekre és megfigyelésekre ad lehetőséget számukra.

A település luxemburgi testvérkapcsolata révén sok támogatást nyújt az óvoda felszereléséhez. Az önkormányzat folyamatos karbantartással, felújítással biztosítja a gyerekek számára a biztonságos, egészséges környezetet. Ebben a munkában a szülők közössége és az óvoda alapítványa kiemelt szerepet vállal.

A 2019/2020. nevelési évben megtörtént a tetőszerkezet cseréje, az épület külső szigetelése, színezése, továbbá sor került az egyik gyermek mosdó és öltöző felújítására, bővítésére és a tornaszoba is megvalósult.

2.3. Helyzetelemzés

A tagóvoda neve	Csoportok száma;	Óvónők száma	Speciális végzettségek megnevezése	Dajkák száma / szakképzett	Más alkalmazott
Vértessalja Óvoda Csákberény	2 csoport	4 +1+(1)	Pszicho-pedagógus Családpedagógiai mediátor Közgazdász	2 /2	1 óvodatitkár 0,5 pedagógiai asszisztens

Mesevár Tagóvoda Csókakő	2 csoport	4	Közoktatási vezető Pszicho-pedagógus ECDL vizsga Alapozó terápia (a gyermeki idegrendszer mozgásos- érzékszervi fejlesztése)	2 /2+(1)	0,5 pedagógiai asszisztens
Összesen	4 csoport	8 +1+(1)		4/4+(1)	2

(1) Jelenleg GYES - en lévő kolléganők.

2.3.1. Személyi feltételek

Az óvodapedagógusok az alapképzettség mellett több, a tagintézmények nevelési gyakorlatát szolgáló kiegészítő végzettséget, képzettséget birtokolnak. A tagintézményekben felhalmozott szakmai és emberi érték, tapasztalat, számos előny megteremtésének lehetőségét hordozza magában.

A nemzeti köznevelési törvényben meghatározott felsőfokú szakirányú végzettség (óvónői, óvodapedagógusi) mellett elengedhetetlen a pedagógus kreativitása, az ismeretanyag csoportra, gyermekre lebontott tudatos, tervszerű, alkotó alkalmazása.

A pedagógiai, pszichológiai kutatások eredményei, az óvodai neveléssel kapcsolatos új elképzelések, módszerek megjelenése szükségessé teszik a pedagógusok rendszeres belső- és külső továbbképzését, önképzését. A horizontális tanulást segítik a házi továbbképzések, bemutató foglalkozások, az intézményi szintű szakmai napok. Külső szakmai segítők a pedagógiai szakmai szolgáltató intézmények.

Az inkluzív (befogadó) óvodai nevelés az integrált nevelés továbbfejlesztett formája. Intézményünk pedagógusai az egyéni differenciálás talaján az egyéni kibontakoztatás és fejlesztés szemléletét képviselik.

A sajátos nevelési igényű gyermekek ellátásában résztvevő különböző szakemberekkel együttműködünk.

Meghatározó jelentőségűnek tekintjük dolgozóink felkészültsége mellett az emberi értékeiket is.

Nevelőtestületünk etikai alapvetésként nyilvánítja ki:

- egymás munkájának megbecsülését
- lojalitást a kollégák és az óvoda iránt
- az egymástól eltérő gondolkodásmód, világnézet, ízlés, az autonóm szakmai döntések tiszteletben tartását.

Közös értéknek fogadjuk el a toleranciát, empátiát, egymás segítségét, az együttműködést, rugalmasságot.

Az óvodapedagógus hivatásához méltó magatartást tanúsít az élet minden területén. Kötött munkaidejében (Nkt.62.§) köteles a nevelési intézményben tartózkodni, kivéve, ha kizárólag az intézményen kívül ellátható feladat ellátásával bízzák meg.

Az óvodapedagógusnak a kötött munkaidejét a gyermekekkel való közvetlen, a teljes óvodai életet magában foglaló foglalkozásra kell fordítania, számára a munkaidő fennmaradó részében, legfeljebb heti négy órában a nevelést előkészítő, azzal összefüggő egyéb pedagógiai feladatok, a nevelőtestület munkájában való részvétel, gyakornok szakmai segítése, továbbá eseti helyettesítés rendelhető el.

A nevelőmunkát közvetlenül segítők munkájukat a gyerekek napirendjéhez igazítva, az óvodapedagógusok irányítása mellett végzik.

Az alkalmazotti közösség minden tagjától elvárjuk, hogy munkájával, magatartásával, személyes példájával segítse megvalósítani nevelési feladatainkat. Feladatvégzését, szerepvállalását jellemezze a gyermekek tisztelete, szeretete, a tapintat, a jóhiszeműség, az elfogadó, befogadó attitűd, a felelősségtudat.

2.3.2. Tárgyi feltételek

Az intézményben folyó nevelőmunkához szükséges szakmai felszereltség jónak ítéhető.

A nevelési program speciális eszközöket, plusz erőforrásokat nem igényel, csak a meglévő, a kötelező eszközjegyzékben szereplő eszközök tudatos, célszerű felhasználását, karbantartását, szükség szerinti cseréjét.

Az óvodai keretek között folyó óvodai nevelés személyi, tárgyi feltételei lehetővé teszik a zavartalan működést.

Általában biztosított a kiemelt figyelmet igénylő, sajátos nevelési igényű, beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő, kiemelten tehetséges gyermek nevelése. A szociális hátrányok enyhítésével a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek esélyegyenlőségére is nagy hangsúlyt fektetünk.

3. JÖVŐKÉP

„Gondolom, gyújtok én itt egy kicsike lángot, s ha ti mindnyájan élesztgetitek, istápoljátok, meglebet, akkora tűz keletkezik belőle, hogy az egész világot beragyogja a fénye.” /Dürer/

Tudatos, tervszerű pedagógiai munkánk során arra törekszünk, hogy óvodásaink okos szeretetben, érzelmi biztonságban, szabad, nyugodt légkörben, sok szép élménnyel gazdagodva élvezzék az óvodában töltött éveket, s így majd az óvodáskor végén a szociálisan, mentálisan egészségesen fejlődő gyermekek készen álljanak az iskolai élet elfogadására.

3.1. Óvodakép

Az óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, elfogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára a szeretetteljes, érzelmi biztonságot nyújtó óvodai légkört, amelyben esetleges hátrányai csökkenhetnek, kiemelkedő képességei támogatást kapnak.

- Tudjuk, hogy életkori sajátosságukból adódóan ebben az időszakban a gyerekek elsődleges tevékenysége a játék, a szabad játék. A játékban élményeit, vágyait dolgozza fel, miközben ismereteket, készségeket sajátít el. Éppen ezért a gyermekek fejlesztésében, személyiségük alakulásában, készségeik, képességeik fejlesztésében erre alapozunk, igazodva az egyéni képességekhez. Mindezeket szem előtt tartva, törekszünk a gyermeki szükségletek kielégítésére, a sokszínűsége, az igényessége mind a tartalomban, mind a módszerekben, mind pedig az eszközök megválasztásában.
- Fontosnak tartjuk a kulturális értékek megőrzésére nevelést a hagyományos ünnepeinken, hagyományőrző tevékenységünkön keresztül – a szép magyar beszéd, népi mondókák, dalok, gyermektánc, versek, mesék útján
- Pedagógiai munkánkban arra törekszünk, hogy a gyermekeket környezettudatos magatartásra neveljük, amihez elengedhetetlen a dolgozók és a szülők példamutató modellje is. A természet szeretete, védelme, a fenntartható fejlődés biztosítása, a zöld programjaink megvalósítása, hagyományőrző tevékenységünk mind ezt a célt támogatják.
- Változatos mozgási lehetőségek biztosításával megteremtjük a gyermekek számára a mozgásöröm mindennapi megélésének lehetőségét, amely biztosítja számukra a testi-lelki, szociális harmóniát.

- Az óvoda közvetetten segíti az iskolai közösségben történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését.

3.2. Gyermekkép

„A gyermek fejlődése szempontjából döntő fontosságú, hogy érezze, nem csak szeretik, hanem olyannak szeretik, amilyen.”

(Hermann Alice)

Váljanak gyermekeink az élménygazdag óvodás évek során önálló, tevékeny, kiegyensúlyozott egyénekké, akik érdeklődéssel, kitartással, jó adag érzelmi töltéssel, mosolyogva tudnak rácsodálkozni a világ dolgaira.

Mindezért:

- a gyermeki személyiséget úgy értelmezzük, hogy egyedi, mással nem helyettesíthető individuum és szociális lény egyszerre;
- a ránk bízott gyermekeket egyéni fejlettségükből kiindulva, egyéni fejlődési ütemüket figyelembe véve, önmegvalósítási szándékukat, gyermeki szabadságukat és jogukat tiszteletben tartva, érzelmileg elfogadva, a családi nevelést kiegészítve neveljük;
- felvállaljuk a sajátos nevelési igényű és szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek integrált nevelését;
- biztosítjuk a gyermekek számára a lehetőséget a testi-lelki szükségleteik kielégítésére, legyenek kiegyensúlyozottak és fizikálisan terhelhetőek, egészségesek;
- gyermekeink forduljanak bizalommal a felnőttekhez, kötődjenek a környezetükhöz, ragaszkodjanak településükhöz, de a világra is nyitottak maradjanak;
- legyenek tisztelettudóak és közvetlen kommunikációra képesek, ezáltal érezzék jól magukat a közösségben;
- kitartásuk, feladatvégzésük, szabálytudatuk fokozatosan fejlődjön, kudarcűrő képességük erősödjön, váljanak lelkileg kiegyensúlyozottakká;
- gyermekeink legyenek nyitottak, kreatívak, vidámak;
- erősítjük azokat a személyiségjegyeket, amelyek az óvodáskor végén megkönnyítik az iskolai közösségbe történő beilleszkedést.

4. AZ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJA, ALAPELVEK

4.1. Célkitűzéseink

Fontosnak tartjuk, hogy a Vértesalja Óvoda egységes értékrendet képviseljen, közvetítsen környezetére olyan módon, hogy a tagóvodák egyéni arculata megmaradjon. Az intézményi szervezeti kultúrának biztosítani kell a törvényes és biztonságos nevelőmunka szervezeti kereteit, valamint azt is, hogy a nevelőtestület konstruktív alkotóközösségként munkálkodhasson.

Nevelési céljaink:

- elősegíteni, kibontakoztatni az óvodások nyugodt, élménygazdag, harmonikus fejlődését az életkori és egyéni sajátosságok, az eltérő fejlődési ütem figyelembe vételével;
- gondoskodni az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről a gyermeki közösségben, ahol a gyermeki személyiséget tisztelet, megbecsülés, elfogadás és szeretet övezi;
- elősegíteni a sokoldalú képesség- és készségfejlesztéssel a gyermeki személyiség kibontakoztatását;
- az egyéni fejlődési ütem figyelembevételével biztosítani a kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő sajátos nevelési igényű, beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő, és a kiemelten tehetséges gyermek nevelését;
- a szociális hátrányok enyhítésével a kiemelt figyelmet igénylő, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek egyenlő hozzáférését segíteni;
- biztosítjuk a gyermeki közösségben végezhető sokszínű tevékenységet az életkornak és fejlettségnek megfelelően, különös tekintettel a **szabad játékra**;
- a sokoldalú élmények nyújtásával erős érzelmi kötődés kialakítása a gyermekek és a népi hagyományok között;
- a „zöld” programokkal a környezettudatos nevelés erősítése, megvalósítása;
- következetes és rugalmasan kezelt szokásrendszerrel a gyermekek biztonságérzetének kialakítása, a jó közérzet biztosítása (szeressenek óvodába járni);
- a családokkal való jó együttműködés kialakítása, mivel az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését.

4.2. Alapelveink

Pedagógiai munkánk során arra törekszünk, hogy óvodásaink okos szeretetben, érzelmi biztonságban, szabad, nyugodt légkörben, sok szép élménnyel gazdagodva élvezzék az óvodában töltött éveket.

A gyermeket, mint fejlődő személyiséget gondoskodás, és különleges védelem illeti meg.

Programunk fő feladatának tekinti - a 3-7 éves gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak, eltérő fejlődési ütemének szem előtt tartásával az egészséges, harmonikus személyiségfejlesztést, a testi, szociális és értelmi érettség kialakítását. Óvodánkban a gyermeket tisztelet, elfogadás, szeretet és megbecsülés övezi.

A 3-7 éves kor alapvető sajátosságai - az érzelmi biztonság alapszükséglete, az érzelemvezérelt megismerés, az élmény fonálán haladó gondolkodás - megmutatják a nevelésünk fő irányát.

A testi-lelki szükségletek kielégítése a gyermekek alapvető joga, melyre programunk messzemenően törekszik. Óvodai nevelésünk a gyermek életkori sajátosságainak megfelelő, ahhoz messzemenően illeszkedő eszközökkel történő támasznyújtás.

A harmonikus személyiségfejlesztésben a 3-7 éves korosztályra jellemző alapvetés:

- Személyek közötti kapcsolatok alakítása, a gyermek-felnőtt és gyermek-gyermek kapcsolatban, hogy értelmes kooperációra alkalmassá váljanak, a felnőtt modellhatása és a szoktatás révén.
- Az énkép – önismeret - önértékelés fejlesztése, a gyermek természetes megnyilvánulásaira és teljesítményére adott konkrét és pozitív megerősítések által.
- Az erkölcsi értékek alakítása, a szociális erkölcsi normák felfogásán, beépülésén keresztül. Alapvető, hogy a gyermekek megismerjék és gyakorolják a társas együttélés, az önérvényesítés alapvető szabályait.
- Az értelmi nevelés feladatainak megvalósítása az óvodai nevelési módszerek segítségével - különös tekintettel a játékra - a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek a rendszerezésével, célirányos bővítésével oly módon, hogy ezen keresztül fejlődjenek kognitív képességei.
- A testi nevelés átfogó tevékenység és feladatrendszerét a gondozás és az egészségfejlesztő testmozgás által kívánjuk megvalósítani. A gondozással az óvodapedagógus, a pedagógiai asszisztens, a dajka biztosítja a gyermekek komfortérzetét. A gyermek jó közérzete adhat alapot az összes óvodai tevékenységhez. A legalapvetőbb megnyilvánulási forma, a testmozgás is csak akkor

lehet fejlesztő hatású, ha azt a gyermek kellemes, nyugodt, biztonságos környezetben, jó közérzettel, örömmel végzi.

- Nevelőtestületünk az értékek, a hagyományok, a helybeli szokások megőrzése mellett nyitott az újra, képes a megújulásra, a változtatásra, segítjük egymást az innovatív pedagógiai törekvések megvalósításában.
- Óvodánk inkluzív (befogadó) szemlélettel, gyermekközpontú pedagógiai attitűddel a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik az egyenlő hozzáférés lehetőségének biztosításával, ideértve a kiemelt figyelmet érdemlő gyermekek nevelését is. Nem adunk helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

5. AZ ÓVODAI NEVELÉS ÁLTALÁNOS FELADATAI

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermekek testi, lelki szükségleteinek kielégítése, fejlődésének biztosítása

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi, az erkölcsi, az *értékkorientált közösségi nevelés* és a szocializáció biztosítása,
- az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása által.

A pedagógiai célok megvalósulásának érdekében nevelőmunkánkkal az alábbiakra törekszünk:

5.1. Testi fejlődés

- legyenek egészséges, edzett gyermekek
- mozgásuk legyen harmonikus, összerendezett
- alakuljanak ki a megfelelő egészségügyi szokások
- ismerjék meg és fel alapvető testi szükségleteiket és legyenek képesek azokat kielégíteni

5.2. Érzelmi, szociális képességek fejlesztése

- szívesen jöjjenek a gyermekek az óvodába
- alakuljanak ki az együttélés alapvető szokásai, szabályai (pl. udvariassági szokások)
- segítse az óvoda az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő képességek kialakulását (pl. barátság, figyelmesség)
- alapozza meg a feladattudat, a feladattartás, az önfegyelem képességének kialakulását

5.3. Mentális, - értelmi képességek fejlesztése

- a környező valóságot tapasztalati úton ismerjék meg, az összefüggéseket legyenek képesek meglátni az óvodapedagógus irányításával
- észlelési és finommotorikai képességeik fejlődjenek
- egyszerű gondolkodási műveleteket tudjanak alkalmazni
- emlékezetük fejlődjön
- önálló feladat és problémamegoldó képességük kialakuljon, gondolataikat, érzéseiket legyenek képesek kifejezni (szóban, egyéb alkotó módon)

6. AZ ÓVODA FUNKCIÓI

6.1. Óvó-védő funkció

Célja:

- minden gyermek testi, lelki, szellemi védelme, ápolása, erősítése, fejlesztése és ezek harmóniájának megteremtése
- a gyermekek biztonságos, tiszta környezetben való környezettudatos nevelése

Feladata:

- gyermekvédelmi törvény alkalmazása, a gyermekek jogainak érvényesítése
- korai prevenció
- együttműködés a védőnővel, a gyermekjóléti szolgálattal, egyéb segítő szakemberekkel

6.2. Szociális funkció

Célja:

- a családban és a társadalomban jelentkező hiányosságok kompenzálása, a családokkal való pozitív együttműködés
- minden gyermek találja meg a helyét az óvodai közösségben

Feladata:

- gondozási feladatok ellátása
- egészséges életmód szokásainak alakítása
- családlátogatások rendszeres szervezése
- pedagógia, gyógypedagógiai tanácsadáson, vizsgálaton való részvétel elősegítése

6.3. Nevelő, - személyiségfejlesztő funkció

Célja:

- mindazon képességek kibontakoztatása, melyek közvetetten segítik az iskolai közösségbe való beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését
- az anyanyelvi, - értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Feladata:

- az érzelmi és értelmi képességek megalapozása
- elfogadás, befogadás, tolerancia alakítása, a közösségi élet szabályainak elsajátítása
- identitástudat megalapozása
- a társadalmi érintkezés normáinak kialakítása, kommunikáció
- esélyegyenlőség lehetősége az iskolai tanulás megkezdéséhez

7. INTEGRÁCIÓ, INTEGRÁCIÓS NEVELÉS

7.1. Sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek integrált nevelése

Sajátos nevelési igényű gyermek: az a gyermek, aki a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral, vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem, vagy magatartás szabályozási zavarral) küzd.

Célja:

- Az óvodai Nevelés Országos Alapprogramjában megfogalmazott lehetőségek alapján az integrált nevelés során a sérült, illetve lassabban fejlődő funkciók lehető legkorábbi és leghatékonyabb, folyamatosan biztosított speciális fejlesztése mellett a gyermekek életminőségének a javítása, beilleszkedésük segítése, melynek eredménye a saját magát elfogadó teljes életet élő, boldog gyermek.

Feladata:

- óvodába kerülés során a sajátos nevelési igényű gyerekekről a szakszolgálatoktól (gyógypedagógiai, orvosi, pszichológiai) szakvélemény kérése, beszerzése
- együttműködés a Pedagógiai Szakszolgálattal (kontrollvizsgálat kérése, kompenzációs lehetőségek bővítése)
- integrált nevelés rendszerének fogyatékoságból eredő speciális fejlesztő tevékenység megszervezése az óvodai nevelés időkeretein belül szakember irányításával
- személyi és tárgyi feltételek biztosítása specifikusan
- empátikus magatartás, a másság elfogadása és elfogadtatása a szülőkkel és a gyerekekkel, az óvoda dolgozóival; a másságot elfogadó környezet megteremtése
- érzelmi élet gazdagítása (élmények, mintakövetés, szocializáció)

- értelmi képességek terén megmutatkozó hiányosságok, eltérések kiegyenlítése
- pszichikus funkciók, részképességek fejlesztése
- sokoldalú, harmonikus személyiségfejlesztés differenciált módszerekkel
- egyéni fejlesztés, gyógypedagógiai terápia (szakember) kétszemélyes kapcsolatban, mikrocsoportban
- előzetes fejlettségi szint felmérése óvodába kerülés után
- együttműködés a családdal – másság elfogadása - családlátogatás

A fejlesztés alapelvei

- a sajátos nevelési igényű gyermekek gyógypedagógiai fejlesztését kizárólag megfelelő képzettségű szakember láthatja el
- a fejlesztés feladatait integráltan, csoporton belül az óvónők minden esetben a megfelelő szakember útmutatásai alapján végezhetik
- az óvodai nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására a sérülés mértékének megfelelően törekszünk
- ennek érdekében a napirend során mindig annyi segítséget adunk a gyermek számára, hogy önállóan, fejlettségi szintjének megfelelő mértékben tudjon tevékenykedni

Az óvodapedagógusok mindent kövessenek el, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek megtalálják helyüket a csoportban, segítsék őket a társas kapcsolatok alakulásában. Lehetőség szerint vonják be a gyermeket a közös játékba, tevékenységekbe.

Kövessék figyelemmel a szakemberek munkáját. Az integrált nevelés során csak olyan fejlesztést szolgáló feladatot vállaljanak fel, amelynek szakmailag eleget tudnak tenni.

Segítsék, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek szükségletei is kielégítést nyerjenek.

Inkluzív szemlélettel kell alakítani a gyermekekben rejlő empátiás készséget, az elfogadó magatartást, ezen belül a toleranciát, a türelmességet, a figyelmességet, a segítőkészséget.

Fontos, hogy felismerjük és gondozzuk a gyermekben rejlő kiemelkedő teljesítményt, azt a területet, amiben a gyermek tehetséges.

A sajátos nevelési igényű gyermeket is el kell juttatnunk oda, hogy szívesen járjon óvodába, hogy a csoporton belül megtalálja a helyét, és lehetőleg ne kerüljön peremhelyzetbe. Örömmel vegyen részt a speciális fejlesztő tevékenységekben és az óvodás kor végére állapotát figyelembe véve jelentős fejlődésen menjen át.

7.2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási (BTM) nehézséggel küzdő gyermekek nevelése

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek ellátását az érvényben lévő Köznevelési Törvény alapján meghatározottak szerint végezzük. Ellátandók azok a gyermekek, akik a Pedagógiai Szakszolgálat által megállapított és szakértői véleménnyel dokumentált beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdenek.

Célja:

- az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjában megfogalmazott lehetőségek alapján, az egyéni fejlesztés biztosítása mellett az integrált nevelés során a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségek enyhítése.

Feladata:

- az ismeretanyag hatékony beépüléséhez szükséges jártasságok, készségek kialakítása, illetve megerősítése
- az ismeretelsajátítás folyamatát gátló, gyengébben fejlett, diszharmonikus működést mutató részképességek megerősítése
- sikerélményhez juttatás segítségével a motiváció növelése

A fejlesztés alapelvei:

- eredmény elérése érdekében hatékonyan működő csapat munka kiépítése
- a különböző ismeretekkel rendelkező szakemberek egymást kiegészítő és megerősítő munkája (pl. mozgásfejlesztő pedagógus- óvodapedagógus-logopédus)
- megfelelő szakember útmutatásai alapján végzett integrált fejlesztés
- szükség szerint kapcsolatfelvétel külső szakemberekkel
- család bevonása a fejlesztést biztosító tevékenységekbe

A fejlesztés formái és lehetőségei:

- a törvényben biztosított időtartamban egyéni fejlesztés, felzárkóztatás
- differenciálás az integrált nevelés során
- a szabad játéktevékenység lehetőségeinek, illetve a család lehetőségeinek irányított kihasználása

A különböző szintereken a fejlesztő, felzárkóztató tevékenység párhuzamosan, egymást kiegészítve, megerősítve zajlik.

Egyéni fejlesztés

Az egyéni fejlesztési terv személyre szólóan, az adott feladatellátást igénylő gyermekre vonatkoztatva kerül kidolgozásra.

Az egyéni fejlesztési terv kidolgozása során figyelembe kell venni

- a Pedagógiai Szakszolgálat szakvéleményét
- saját megfigyeléseinket
- a gyermekkel foglalkozó más szakember tapasztalatait
- a szülőkkel folytatott beszélgetések kapcsán kapott információkat

A fejlesztési folyamat tervezésekor figyelembe kell venni, hogy az érzékelés-észlelés, mozgás, beszéd és gondolkodás egymástól elválaszthatatlanul működő folyamatok. Ennek megfelelően kiindulópontunk a percepció (érezékelés-észlelés) és kognitív (megismerő) területek mozgáson keresztül történő fejlesztése, a verbális (szóbeli) szint folyamatos működtetése mellett.

Az óvodáskor végére várhatóan

- egészséges énkép és önbizalom alakul ki
- növekszik a kudarcűrő képesség, kialakul a feladattudat
- fejlődik az önállóság, az alkalmazkodó képesség
- fejlődnek a részképességek, vagy a megismerő folyamatok

7.3. Hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nevelése

Pedagógiai feladataink:

- feltáró munka elvégzése
- veszélyeztetett, illetve nehezen nevelhető gyermekek kiszűrése
- a hátrányos helyzetű gyermekek egyéni differenciált, felzárkóztató nevelése
- kapcsolattartás a szakmai hálózattal
- szülők ismeretterjesztő tájékoztatása a gyermekneveléssel kapcsolatban (szakirodalom ajánlása, szakember meghívása)

7.4. Kiemelten tehetséges gyermekek nevelése

Pedagógiai feladataink:

- a kiemelten tehetséges gyermekek azonosítása, komplex fejlesztése, életútjának nyomon követése

- minden gyermek egyéni képesség struktúrájából az erős oldalak megtalálása (legjobb, legkiemelkedőbb, legügyesebb)

Célja:

- az általános képességek megalapozása
- sokféle tevékenység lehetőségének biztosítása
- az erős és gyenge oldalak fejlesztése
- kreativitás fejlesztése
- énkép erősítése
- élményszerző programok szervezése
- elfogadó, biztonságos, alkotó légkör megteremtése

8. AZ ÓVODAI NEVELÉS ALAPVETŐ KERETEI

- Az egészséges életmód alakítása
- Az érzelmi, az erkölcsi és az *értékkorientált* közösségi nevelés
- Anyanyelvi nevelés, az értelmi fejlesztés és nevelés

8.1. Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés célja:

- az egészséges életre nevelés, az egészség megtartására, megerősítésére történő felkészítés
- a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása, belső igénnyé fejlesztése

A 3-7 éves korosztályra jellemző fiziológiai, életkori sajátosságokat figyelembe véve tervezzük a gondozási tevékenységeket, a mozgásigény kielégítésének feltételeit, az egészség védelmét.

Az óvodapedagógus feladatai:

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek kielégítése
- az egészséges életmód, testápolás, étkezés, öltözködés, pihenés, betegségmegelőzés és egészségmegőrzés szokásainak megalapozása
- mozgásigény kielégítése, és a testi képességek fejlesztése, a harmonikus, összerendezett mozgásfejlődésének elősegítése
- a gyermekek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése

- a környezet védelméhez kapcsolódó szokások kialakítása, környezettudatos magatartás megalapozása
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása
- szükség esetén, megfelelő szakemberek bevonásával speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi nevelési feladatok ellátása
- a gyermekek testi és lelki egészsége érdekében szokás - és szabályrendszer kialakítása, fenntartása.

8.1.1. A gyermekek gondozása, testi szükségleteik, mozgásigényük kielégítése

- A **testi szükségletek kielégítése** alapozza meg a gyermekek jó közérzetét, ami minden egyéb tevékenység végzéséhez szükséges. A gyermekek gondozásának záloga az óvónő és a gyermek közötti meghitt, megértő viszony, a természetes testközelség megléte. A gyermekek attól fogadnak el gondoskodást, akik őszinte, hiteles viselkedéssel közelednek hozzájuk és tapintatot, elfogadást közvetítenek. Így ismerhetők meg a gyermek igényei, családból hozott szokásai.

Az óvónő a fokozatosság betartásával törekedjen arra, hogy a gyerekek egyre önállóbban elégítsék ki szükségleteiket. Az önálló testápolás, étkezés, öltözködés szervezettségét az óvodába lépés pillanatától biztosítsa az óvónő.

A beszoktatás ideje alatt minden gyermekkel együtt végezze a teendőket, hogy megtanulhassák a fogásokat, megismerhessék a testápolási szokásokat.

A csoportban dolgozó óvónők és dajka egységes szempontok szerint segítsék a gyerekeket a szokásrendszer elsajátításában.

- A fejlődés egyik feltétele a **táplálkozás**, mely az elhasznált energiát pótolja és a további testépítést biztosítja. A gyermekek a napi 3x-i étkezéssel tápanyagszükségletük 3/4 részét az óvodában kapják. Fontos, hogy ez kellően változatos és megfelelő tápanyag-összetételű legyen. *Ügyelünk arra, hogy a különösen magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlenzsír-tartalmú ételek fogyasztását csökkentjük, a zöldségek, gyümölcsök, illetve a tejtermékek fogyasztását ösztönözzük.*

Az étkezési szokásokat az óvónő úgy alakítsa ki, hogy minél kevesebb várakozási idő maradjon, jól szervezetten, lehetőleg a folyamatosság módszerével éljen.

A gyerekeknek különböző táplálkozási szokásaik vannak. A felnőttek ismerjék meg a szülők segítségével ezeket, és kellő toleranciával fogadják el a kezdeti étvágytalanságot, válogatást. Később ösztönözzék, de ne kényszerítsék őket az ételek elfogyasztására.

Az étkezésnél különös gondot fordítunk a hátrányos körülmények közül érkező kisgyerekekre, valamint az étel-érzékenységben szenvedőkre.

- A **testápolás** a gyermekek tisztaságigényének kialakítását szolgálja. Ezen a téren is nagy különbségek mutatkoznak a gyermekek között. Az óvodai és családi gondozási szokások összehangolása segít az azonos elvek betartásában. Ügyelni kell a hátrányos helyzetű, nehéz szociális körülményekkel rendelkező gyerekek szokáskialakítására, több figyelmet igényelnek és kellő tapintatot.

Különös gonddal kell védeni a gyermekek érzékszerveit. A bőrápoláshoz, fogmosáshoz, hajápoláshoz, az orr tisztántartásához, a WC-használathoz a felnőttek teremtsék meg a feltételeket úgy, hogy a gyermekek fokozatosan, önállóan végezhessék ezeket a teendőket.

Az időjárásnak megfelelő öltözködés védi a gyermekeket, ezért az óvónő hasson a szülőkre, hogy többretegűen öltöztessék gyermeküket. Ez segíti a gyerekek komfortérzetének kialakítását többek között azáltal, hogy a szükségleteinek megfelelően tudjanak levetni, felvenni a ruháikból.

- A mindennapi szabad **mozgás** nélkülözhetetlen eleme az óvodai életnek. A tágas, nagy udvar, az udvari játékok segítik a természetes nagymozgások fejlődését. Emellett a néhány perces mindennapi kocogás, illetve az időjárástól függően a tornaszobai, csoportszobai játékos mozgástevékenységek jól szolgálják a gyermekek mozgáskoordinációjának fejlesztését, a szervezet edzését. A séták is hozzájárulhatnak a gyermekek mozgásszükségletének kielégítéséhez.
- A gyermekek **alvásigényének** egy részét az óvoda elégíti ki. Az alváshoz tiszta levegőre van szükség, ezért lefekvés előtt alapos szellőztetéssel teremtsük meg e feltételt.

A nyugodt pihenés feltétele a csend, a nyugodt csoportszobai körülmények, s a mese, az altatódalok. A gyerekek az otthonról hozott kis „alvásaikat” magukhoz vehetik, ez fokozza biztonságérzetüket, jó közérzetüket. Különösen fontos ez a beszkottatás időszakában.

A gyermekek délutáni pihenése élettani szükséglet, melynek során különböző az alvásigényük. A délutáni alvás időtartama a legkisebbeknek 2 óra, a nagyobbaknak 1,5 órára rövidülhet, majd a legnagyobbaknál az egy órás pihenés is elegendő lehet.

A napi életritmus, a rendszeres, megszokott időben végzett tevékenységek (pihenés, étkezés, egyéb tevékenységek) visszahatnak az életfolyamatokra.

Minden tevékenységnél alapfeltétel a jó hangulat, oldott légkör, a kellemes közérzet. A szabályok, szokások kialakításához hosszabb idő szükséges, ebben a gyerekek egyéni képességei, adottságai, fejlettsége a meghatározó.

Az egyéni fejlődést legjobban a **folyamatos napirend** biztosítja.

8.1.2. A gyerekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása

Alapvetés, hogy

- **az óvodában megbetegedett gyermeket** fokozott odafigyeléssel gondozza a felnőtt mindaddig, míg szülei meg nem érkeznek
- a **fertőzések terjedését** a gyakori szellőztetéssel, edzéssel igyekszünk gátolni.
- ha a gyerekeknél előfordul, hogy - a nap folyamán bármikor- bepisil a felnőttek óvakodjanak a gyermekek megszegyenyítésétől, legyenek tapintatosak
- a gyermekek egészséges életmódjának biztosításához mindennap legyen **edzési lehetőségük**.

Erre legtöbb alkalmat a szabadban tartózkodás biztosít. A szabad levegőn való rendszeres tartózkodás növeli az ellenálló képességet, ezért lehetőség szerint minden nap tartózkodjanak a gyerekek a szabadban (délelőtt, délután is).

Mozgásszükségletük kielégítése érdekében az óvónő szervezzen napi kocogó-futó lehetőségeket – a szabadban, rossz idő esetén a tornaszobában, csoportszobában figyelembe véve a gyerekek egyéni lehetőségeit.

A gyermekek a víz edző hatását is tapasztalják meg az óvodában. Nyáron, jó idő esetén az óvoda udvarán pancsoljanak.

Edzési lehetőség téli időszakban a szánkózás, csúszkálás, hógolyózás – a hideg levegő önmagában nem ártalmas, főleg, ha a szabadban való tartózkodás játékokkal, mozgással párosul.

A szervezett edzési programok maximális ideje 10-20 perc. A kondicionáló mozgások adnak igazi felfrissülést, felüdülést a gyerekeknek.

8.1.3. A gyermekek fejlődéséhez, fejlesztéséhez szükséges egészséges környezet biztosítása

Az óvodai környezet feltételei jelentősen befolyásolják a gondozás színvonalát, hatékonyságát. Az **óvoda udvara** az egészséges életmódra nevelés egyik színtere. Lehetőség szerint minél többet tartózkodjanak a gyerekek kint a szabadban.

Az udvar kialakítása, felszerelése az óvodások sokféle tevékenységét szolgálja minden évszakban és a különböző napszakokban.

Az udvaron legyen árnyékos és napos játszórész, füves, homokos és betonos rész is.

Az udvar esztétikai szépségét adja a gondozott, nyírt fű, a virágok, cserjék.

A mozgásfejlesztő eszközök különböző típusú mozgásokhoz adnak lehetőséget. Legyen asztal, padok, tágas homokozó. A labdás játékokhoz megfelelő nagyságú terület álljon a gyerekek rendelkezésére.

Az óvodák udvarán lehetőség van a betonozott színpadszerű helyen énekes játékok és dramatikus játékok játszására.

Az udvaron a gyerekeknek legyen lehetőségük szomszédokat csillapítani, ivóvízhez jutni.

Az **óvoda épületét** a nevelési, fejlesztési feladatok megvalósításának figyelembe vételével az óvónők esztétikusan rendezzék be.

A több funkciót betöltő csoportszobát tegyék alkalmassá a szabad játéokra, a tevékenységek végzésére, az étkezésre, az alvásra, pihenésre.

A csoportszoba barátságossá, otthonossá, esztétikussá tétele az ízlésközvetítés miatt, valamint a gyermekek jó közérzetének biztosítása miatt is fontos.

A természetes világítás felhasználása céljából az ablakokat lehetőség szerint hagyjuk szabadon.

A mozgásos tevékenységeket mindig nyitott ablaknál végezzék a gyerekek.

Fűtés idején a száraz levegő enyhítésére párologtató szükséges. Erős napsütés ellen a csoportszobát redőnyök használatával, vagy árnyékoló függönyökkel védjük.

Adjunk szabad lehetőséget a gyerekeknek a játszóhelyek kialakítására, szabadon használhassák a csoportszoba mozgatható bútorait (székek, padok, asztalok), egyéb kellékeket, egymás játékának zavarása nélkül. A tevékenységekhez szükséges eszközök a rendelkezésükre állnak.

Az **öltözők** berendezése, világítása, fűtése, szellőztetése biztosítson minden feltételt a nyugodt vetkőzéshez, öltözéshez. Minden gyereknek van külön ruha és cipőtartó szekrénye vagy polca.

Az öltözőben a szülők részére elhelyezett hirdetőablakán tájékoztatást kaphatnak a gyerekcsoport életével, fejlődésével, tevékenységeivel kapcsolatos teendőkről, eredményekről, tudnivalókról.

A **mosdóban** megfelelő méretű eszközök segítik a szükségletek kielégítését. Minden gyermek rendelkezik saját fogmosó felszereléssel, fésűvel, törülközővel.

Az egészséges és tiszta környezet fenntartásának legfontosabb feltétele a korszerű eszközökkel végzett rendszeres és alapos **takarítás**.

Az óvoda helyiségeit, udvarát, környezetét olyan állapotban kell tartani, hogy azt a gyerekek állandóan használhassák.

A higiéniai szabályokat nem csak megismertetni, hanem be is kell tartatni a gyermekekkel.

Továbbá az óvodapedagógus

- a **balesetveszély elkerülése** érdekében a gyermekek által használt eszközöket fokozott odafigyeléssel kezeli, szükség esetén kezdeményezi javítását, cseréjét
- a kezdeményezésekhez, foglalkozásokhoz csak a biztonsági előírásoknak megfelelő eszközöket használja. Különösen az udvari játékoknál, sétán, kirándulásokon felhívja a gyermekek figyelmét a helyes eszközhasználatra, a biztonságos közlekedés szabályaira
- a mindennapi életükben megjelenő helyzetekben a környezettudatos magatartásra, életvitelre ösztönzi a gyerekeket, személyes példamutatásával támogatva azt
- a gyermekek szükséglete szerint (szülők bevonásával) speciális szakemberek bevonásáról gondoskodik, az óvoda orvosa, fogorvosa, védőnője, szakszolgálatok segítségével
- a logopédussal folyamatosan konzultál, aki a nevelési év elején felméri a beszédhibás gyermekeket, s az órarendjében a fejlesztő foglalkozásokat megtervezi
- a Szakértői Bizottság szakemberével kapcsolatot tart, a javaslatokat beépíti az egyéni fejlesztő munkába.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek, használják a WC-t.
- A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, tisztán a helyére teszik azokat. Zsebkezdőjüket önállóan használják köhögéskor, tüsszentéskor egyaránt.
- Esztétikusan terítnek, étkezés közben halkán beszélgetnek.
- Önállóan töltenek vizet a kancsóból, merítnek a leveses tálból. Megfelelően használják a kanalat, villát, kést.
- Különbséget tudnak tenni a szervezet számára szükséges egészséges, és az egészségtelen ételek között.
- Alapvető testi szükségleteiket felismerik és képesek kielégíteni azokat. Örömmel és szívesen végzik a mozgásos tevékenységeket.
- Felismerik az időjárás és az öltözködés összefüggéseit, helyesen, megfelelő sorrendben öltözködnek, vetkőznek, ruhájukat helyrerakják.

- Ügyelnek saját és környezetük esztétikumára, a rend megőrzésére, illetve annak helyreállítására törekednek. Vigyáznak a rendre maguk körül, óvják, védik környezetüket.

8.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés célja:

- a gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességeinek kibontakoztatása a közösségen belül, a csoport normáinak tiszteletben tartásával
- az óvodás gyermeket érzelmi biztonság, otthonosság, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül
- az erkölcsi, akarati tulajdonságok kialakítása, erősítése, fejlesztése az óvodapedagógus és a dajka példaadásával és modell értékű szerepével, pozitív attitűdjével
- a szülőföldhöz fűződő pozitív érzelmi viszony alakítása, az önazonosság megőrzése

Az óvodapedagógus feladata:

- érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes családi légkör megteremtése a beszoktatástól az óvodáskor végéig
- a közös élményekkel, a tevékenységek ismétlődésével a gyermek biztonságérzetét erősítse, segítse a szokás- és normarendszer megalapozását, a társas együttélés szokásait, szabályait fokozatosan megismerteti, betartja és betartatja
- a gyermek nyitottságára, kíváncsiságára építve segítse elő, hogy a gyermek megismerje szűkebb és tágabb környezetét, *a nemzeti és keresztény kulturális értékeket*, - amely a hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapja -, s tudjon rácsodálkozni a jóra, és szépre, ami körülveszi

Fontosnak tartjuk továbbá, hogy:

- már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék a gyermeket
- az óvodában az felnőtt - gyermek, gyermek – gyermek és az alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív érzelmi töltés jellemezze
- az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, én - tudatának alakulását, engedjen teret önkifejező törekvéseinek
- az óvoda teremtsen lehetőséget arra, hogy a gyermekek kielégíthessék társas szükségleteiket - nevelje a gyermekeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól

Beszoktatáskor, befogadáskor az óvodapedagógus

- olyan módszereket alkalmaz, amelyek megkönnyítik a gyerekek alkalmazkodását a megváltozott körülményekhez, biztonságot és nyugalmat adnak, megkönnyítik a szülőktől való elválást („anyás” beszoktatás, fokozatosság elve)
- az első szülői értekezlet keretében az óvoda napi életéről tájékoztatást ad a szülőknek, bemutatja az óvodai nevelés törekvéseit
- megbeszéli az óvodakezdés ütemezését, ismerteti, hogy kit, mely napokon hoznak be először az óvodába
- megbeszéli az átadás, búcsúzás körülményeit
- a társával közösen készül az új gyermekek fogadására: csoportszoba berendezése, dekorálása, játékok előkészítése, óvodai jelek elkészítése, a környezeti feltételek biztosítása
- kiemelt figyelmet fordít arra, hogy az újonnan érkezőket pozitív érzelmi hatások ériék már az előzetes óvodalátogatás során is
- szeretetteljes óvónői attitűddel, fokozott törődéssel, kooperatív magatartással a gyermekek beilleszkedő-, és alkalmazkodó készségét erősíti, meghitt kapcsolatok kiépítésére törekszik

Az óvodai élet minden szakaszában:

- formálja az együttéléshez szükséges készségeket, jártasságokat, melyek által megalapozódnak a szükséges erkölcsi, akarati tulajdonságok, a gyermekkel megéreztetni, később elfogadtatja mit, miért tart helyesnek, illetve utasít el
- arra törekszik, hogy gyermekkel igazságosan és differenciáltan, egyéni sajátosságaihoz igazodva bánjon, találja meg a gyermekben azt az egyedi képességet, mely a fejleszthetőség alapját képezi
- kialakítja a társaikkal való együttjátszás, egymáshoz való alkalmazkodás normáit
- a gyermekeket egymás tiszteletére, és annak elfogadására neveli, hogy az emberek különbözőek
- az együttjátszó barátok és kisebb csoportok között segíti az együttműködést
- a gyermek önmagához való viszonyát, énképét, önismeretét, önértékelését, önirányító képességét fejleszti
- a gyermekek erkölcsi tulajdonságát fejleszti a nevelési helyzetek tudatos kihasználásával, az óvodai élet helyes szervezésével, mint pl. udvariasság, önzetlenség

- a gyermekek akaratát fejleszti a pozitív erkölcsi érzelmek kialakításával, a szabálytudat erősítésével, a játéktevékenység, a foglalkozás során, a különböző feladathelyzetekben, a munka jellegű tevékenységekben
- változatos, érdekes és játékos feladatok végzése közben önállóságot, önfegyelmet, önbizalmat, önbecsülést fejleszt, a kitartást, pontosságot, feladattudatot, szabálytudatot, önértékelést alakítja
- a vegyes életkorú csoportjainkban biztosítjuk, hogy a különböző életkorú gyerekek a fejlettségüknek megfelelő tevékenységeket választhassanak a rugalmas és folyamatos napirend keretein belül
- szükség szerint együttműködik speciális ismeretekkel, felkészültséggel rendelkező szakemberekkel a kiemelt figyelmet igénylő, sajátos nevelési igényű, beilleszkedési és magatartási nehézséggel küzdő, kiemelten tehetséges, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esetében

8.2.1. Értékek, normák közvetítése

Az óvodapedagógus

- törekedjen arra, hogy a gyermekeket minden vonatkozásban megismerje, ezáltal érzelmeiket megértse
- az értékek, normák közvetítése során beszélgessen sokat a gyermekekkel, ismerje meg elképzeléseiket, igényeiket, ha szükséges terelje azokat pozitív irányba
- értékelésében a pozitív megerősítés kiemelkedő szerepet kapjon
- a gyermekek tevékenységéhez biztosítson nagy szabadságot a határok megjelölésével. A nagy szabadság, a világos határok azt jelentik, hogy az óvónő röviden, egyértelműen, pozitívan fogalmazza meg, mi a helyes, elvárható viselkedés. A többszöri „határátlépésnek” legyenek konzekvenciái, következményei. Ugyanakkor legyen a gyermekeknek javítási lehetősége is.
- alakítsa ki a közösségi élet szabályait. Legyen képes nevelési módszereit felülvizsgálni, bővíteni, ha ezen a területen hiányosságokat, eredménytelenséget tapasztal.
- segítse a gyermekbarátságok kialakulását, formája úgy, hogy azok a közösség többi tagjaihoz is kapcsolódjanak.
- kellő odafigyeléssel, kivárással hallgassa meg a gyerekeket a konfliktust feloldó beszélgetések során, hogy segíteni tudja őket felelősségérzetük, önértékelésük fejlődésében, hogy a gyerekek saját felelősségérzete erősödjön. Fordítson figyelmet

arra, hogy az agresszív gyermek ne az agresszivitáson keresztül kapjon kiemelt figyelmet.

- bátorítson minden gyermeket a csoporton belül, hogy a belső elégedettsége, pozitív én-képe kialakuljon.
- biztosítson minden gyerekeknek személyes perceket, hogy a jó kapcsolatot megerősítse. Ezekben a beszélgetésekben segítse elő az érzelmi kiegyensúlyozottság megteremtését, elmélyítését, a mások érzelmeinek életkori, fejlettségi szintnek megfelelő figyelembé vételét, megértését és a saját érzések elfogadása és megfogalmazása is kapjon hangot.
- fejlessze a gyermek viselkedéskultúráját a felnőttek példája, bátorítása, türelme által, éreztesse a bizalmat és azt a szemléletet, ami a sikert észrevételei és a sikertelenséget segít elviselni
- tilalom helyett adjon választási lehetőséget a gyerekeknek, hogy önálló döntéseket hozhassanak és a változtatásra képessé váljanak
- örömét jelezze dicsérettel, félelemkeltés nélkül jelölje meg az esetleges veszélyeket, problémákat
- a bátortalan gyermekek nevelésekor örüljön a kisebb előrelépésnek, fejlődésnek is
- hívja segítségül a nevelésben a célirányosságot. Elemezze, vizsgálja a gyermekek társas kapcsolatát, viselkedését. A peremre szorult gyerekek bevonása a közösségbe fontos feladat. Nem szabad, hogy valaki is kirekesztettnek érezze magát a csoportban.

Óvodánk **hagyományai, ünnepei** is a közösség formálásának fontos eszközei. A közös tevékenységek a gyermekek fejlődésének serkentői. A készülődések, tervezgetések, a holnap öröme távlatot jelent számukra. Az óvodai élet szokásai, hagyományos ünnepei érzelmi átélésre, gazdagon motivált tevékenységekre biztosítanak lehetőséget. Programunkból adódóan a népi hagyományokhoz kapcsolódva alakítottuk ki óvodánk ünnepeit. Fontosnak tartjuk, hogy a gyerekek maguk is részt vegyenek a szervezésben, az ünnep a mindennapi élettől eltérő legyen, és az esemény tartalmától függően a szülők is aktívan közreműködhessenek. A tevékenységek egy része kizárólag a gyerekcsoportban kerül megvalósításra (sütés, díszítés, kirándulások), más része az egész óvodára kiterjed (pl. óvónők mesejátéka).

Az ünnepek, hagyományok három témakörre épülnek:

- a gyermekek ünnepei (születésnapok, gyereknap)
- jeles napok, az emberi élet eseményeihez kapcsolódó hagyományos ünnepek
- „zöld” jeles napok

Az ünnepek fényét emeli az aktualitásnak megfelelően feldíszített óvoda, az alkalomhoz illő viselet.

A gyerekeket megterhelő, szorongással járó szerepeltetést kerüljük.

A közös tapasztalatok, a közös élmények, hagyományok összetartják a csoportot, a gyermekek olyan szokásokat tudnak elsajátítani, amelyek a jól működő társas kapcsolatokban elengedhetetlenek.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Jól érzi magát az óvodában csoporttársaival, a csoportban dolgozó felnőttekkel
- Elfogadja és tiszteli a gyermekek különbözőségeit
- A csoport kialakult szokásrendszerét betartja
- Önbizalma megfelelő
- Szívesen tevékenykedik együtt társaival, elfogadja és betartja a tevékenység által megkívánt magatartásformákat
- Feladat és szabálytudata, önfegyelme kialakult
- Konfliktushelyzetben társaival egyezkedik
- Az udvariassági formák betartásával kommunikál
- Képesek elfogadni a metakommunikatív jelzéseket
- Rá tud csodálkozni szülőföldje szépségére, megbecsüli környezetét
- A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival egyaránt

8.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés

Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés célja:

- az anyanyelv fejlesztése, a kommunikáció különböző formáinak alakítása beszélő környezettel, helyes mintaadással, a beszédkedv fenntartásával, a gyermekek meghallgatásával, a gyermeki válaszok igénylésével
- a gyermekek kíváncsiságára, érdeklődésére, mint életkori sajátosságra építve, biztosítani kell a változatos tevékenységeken keresztül a tevékenységekben megvalósuló tanulást, a tapasztalatszerzést a természeti és társadalmi környezetről.

Az óvodapedagógus feladatai:

- az értelmi képességek: érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás és a kreativitás fejlesztése
- tevékenységeken keresztül az életkornak megfelelő műveltség tartalmak közvetítése

- aktív cselekedtetéssel, az érzelmi hatások felerősítésével eljuttatja a gyermekeket problémamegoldó gondolkodásig
- élménygazdag környezetet teremt, anyanyelvi játékokat szervez
- nyugodt, kiegyensúlyozott, szeretetteljes csoportlétkör kialakításával eléri, hogy a gyerekek szívesen és bátran beszélnek, kérdeznek a felnőttektől és társaiktól egyaránt
- a kommunikációs képességeiben lassan fejlődő gyermekeket szükség esetén logopédushoz, vagy más szakemberhez irányítja

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél
- Gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni
- Minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot
- Tisztán ejt magán- és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek)
- Végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét
- Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről, tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat
- Ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait
- Ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét
- Felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit
- Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek
- Elemi mennyiségi ismeretei vannak
- Különös jelentősége van a téri, vizuális és az akusztikus észlelés fejlettségének, a testséma kialakulásának
- A közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés
- Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme

9. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI

9.1. A játék

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék a kisgyermek elsődleges tevékenysége, szabadon választott, külső céltól mentes, önmagáért a tevékenységért folytatott, örömszerzéssel kísért cselekvéssor. A játék a gyermek természetes közege, ennek révén fedezi fel a világot, és az óvodapedagógus is ezen keresztül ismerheti meg a gyermeki világot, értesülhet problémáiról, örömeiről. A játékban minden lehetséges: motívuma az öröm, bánat, kaland feszültsége, kommunikáció igénye, az erő próbálgatása, az önkifejezés igénye. A játék megnyugtat, játszótársat közvetít, nevel és tanít. Lehetővé teszi, hogy segítségével a gyermek megismerje a világot. Ahogy a gyermek növekszik, egyre jobban megérti mind önmagát, mind pedig az embereket, és azt a társadalmat, melyben él, s ezen keresztül játékának módja, tartalma, szintje változik.

Az óvodában a játék lehet a gyermek szabad játéka, és lehet az óvónő által kezdeményezett, irányított játék. Programunk a játékot tekinti a tanulás elsődleges keretének, a párhuzamosan végezhető tevékenységekre helyezük a hangsúlyt, és napirendünkben a játékra jut a legtöbb idő.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együtt játszásával támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.

A játék a spontán tanulás színtere, a gyermek pszichikumát, kreativitását, tájékozódását fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenység.

A gyermek játék közben tapasztalatokat szerez, információt ad önmagáról, ismereteiről, beszédkészségéről, szociális és értelmi fejlettségéről.

Óvodánkban a szabad játék dominánsan érvényesül.

A belülről indított és vezérelt **játéktevékenység célja:**

- a gyermek szabad képzettársításának elősegítése, kreativitásuk fejlesztése
- a gyermekek intellektuális, mozgásos, szociális tapasztalatokhoz való juttatása
- a játékkal szerzett élmények többszöri átélésével a gyermekek egyéni vágyainak, ötleteinek, szükségleteinek teljesítése
- minél sokrétűbb tájékozódó tevékenységgé váljon a játék, s a **játékban megvalósuló tanulás**

- a gyermekek a játéktevékenységeik során szerzett élmények, tapasztalatok alapján való tanulása - egyenként, kisebb csoportokban vagy az egész csoporttal együtt -
- a játék során erősödjön a gyermekek önállósága, kezdeményező készsége, aktivitása
- a játék során a gyermek az adott életszakasznak legjobban megfelelő tevékenységi formákat gyakorolhassa

Az óvodapedagógus feladatai:

- a játékhoz szükséges feltételek biztosítása (hely, idő, légkör, eszközök, élmények)
- a szűkebb és tágabb környezetből szerzett gyermeki benyomások feldolgozásának biztosítása a szabad játékban
- a 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének gazdagítása, a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembevételével
- a gyermekek beszédkészségének fejlesztése, beszédkedvének fokozása, szókincsének gyarapítása, kommunikáció nyelvi formáinak gazdagítása a játékszituációkban
- biztosítsa a szabad választás jogát a párhuzamosan folyó tevékenységek között
- társas kapcsolatok alakításának, együttműködési készségnek a fejlesztése
- alapvető erkölcsi normák, magatartási szokások alakítása

A játék általános jellemzői

- Spontán és önkéntes tevékenység.
- A játékra mindig a belső feszültség, a „játszani akarás” késztet, ennek kialakulására nagy hatással van az a szociális, kulturális környezet, melyben a gyermek él. Minél gazdagabb, változatosabb ingerek érik a gyermeket, játéka is annál színesebb lesz.
- Fontos sajátossága a játéknak, hogy csökkenti a belső feszültséget.
- A játék mindig az öröm keresését is jelenti.
- A játék közben kialakul, fejlődik a gyermek társas kapcsolata, segíti az empátia (beleélés) kialakulását, fejleszti az alkotó (kreatív) együttműködést a gyermekek között.
- Formálja ízlésüket.
- A játék élményforrás, ugyanakkor a játék maga is a gyermek saját tapasztalataiból, ismereteiből, pozitív, vagy negatív élményeiből táplálkozik. A játékban lehetősége nyílik a különböző érzelmek, élmények újraélésére, feldolgozására – ezáltal a pozitív élmények ismétlése örömforrássá válik, a negatív élmények pedig átértékelődnek, feloldódnak a játéktevékenység, a többszöri ismétlés által.
- Játékban képessé válik a gyermek a viselkedési szabályok elfogadására, helyes betartására, gyakorlására, szabályok tudatosítására.

- Bonyolult kölcsönös kapcsolatok alakulnak ki a magányos játékból a szervezett együttes tevékenységig, a „mi-tudat” megjelenéséig. Barátságok szövődnek.

A játékhoz szükséges feltételek biztosítása

A játékhoz megfelelő légkörre, helyre, időre, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, eszközökre, élményekre van szükség.

Ezért az óvodapedagógus teremtsen

- **alkotó kedvű légkört**, ahol a gyermek szabadon dönthet abban, hogy kivel játszik, milyen játékot választ, milyen témát dolgoz fel, milyen eszközzel, milyen helyet választ és mennyi ideig tart a játéka
- **játékos légkört**, melynek kibontakozását segíti a sok új ötlet, a kellő időben adott segítség, megerősítés
- **kreatív légkört**, mely támogatja a gyermekek ötleteinek szabad áramlását, a másik gyermek meghallgatását, az alkotó együttműködés kialakulását

Fontosnak tartjuk, hogy a játék során

- csak annyi szabályt vezessünk be, ami segíti a rugalmas, oldott légkör fenntartását, a szabad játékot, a sokféle manipulációt, az elképzelések valóra váltását
- a gyerekek feszélyezettség nélkül tudjanak önállóan vagy társaikkal önfeledten tevékenykedni
- a gyermek szabadon választhasson a felkínált szerepek, játék helyzetek, társak között
- az óvodapedagógus utánozható mintát adjon a játéktevékenységre, majd a kialakult játék során bevonható társ maradjon, valamint segítők, kezdeményező, ha a játék elakad
- az oldott légkör érdekében bátran használjon humoros kifejezéseket és tréfás szavakat

A különböző típusú játékokhoz szükséges hely biztosítása

Fontosnak tartjuk, hogy

- a gyerekek a csoportszobában szükség szerint önállóan, vagy amíg erre nem képesek, az óvónő segítségével kialakíthassák játékukhoz a megfelelő helyet
- a csoportban legyenek állandó és alkalmi, variálható játszóhelyek, a különféle játéktémáknak megfelelően
- a séták során összegyűjtött tárgyak, termékek, növények, képek a kincseket őrző sarokban vagy polcon kapjanak helyet

- a rajzolásnak, festésnek, tárgykészítő népi játékoknak legyen meg az állandó helye (rajzasztal)

A gyermekek játéktere lényegesen megnövekedik az udvaron, ezért arra ösztönözzük őket, hogy minél több nagymozgásos tevékenységet folytassanak.

Az időjárás függvényében az óvodapedagógus segítse az udvari szerepjáték kibontakozását. (pl. népi játékok, mozgásos játékok, ügyességi és sportjátékok, homokozóbeli szerepjátékok).

A játékhöz szükséges idő

A játéktevékenység a gyermekek számára az óvodába érkezésekor kezdődik. Ettől kezdve szabadon választott játékkal játszhatnak. A játék folyamatosságát a **folyamatos napirend** jól biztosítja, így a gyermekek összefüggően, a játékok elrakása nélkül játszhatnak több órán keresztül.

A **legkisebb** gyermekek szinte egész nap játszanak, egyedül, egymás mellett, néha összeverődve - kivéve a tisztálkodás, alvás és étkezés idejét.

A **nagyobb gyermekek** már összeszokott csoportokban játszanak. A csoportok kialakulásához, a szerepek elosztásához több időre van szükség, mint a kisebbeknek.

Az óvodapedagógus

- kísérelje figyelemmel a gyerekek játékát és arra törekedjen, hogy csak akkor ajánljon más játékot, ha már a gyerekek játéka felbomlóban van, s azt a körülmények miatt szükségesnek látja
- a nagyobbak számára biztosítsa, hogy több napon keresztül is játszassák ugyanazt a játékot, így fejlődjön olyan tulajdonságuk is, mint az állhatatosság, kitartás képessége
- a napi élet szervezésében törekedjen arra, hogy a gyermekek minél több időt kapjanak az udvari játéktevékenységhez

A kreativitást segítő játékeszközök

A játékeszközök olyan tárgyai a cselekvésnek, amelyek kibontakoztatják és gazdagítják a gyermekek elképzeléseit.

Az óvodapedagógus

- a játékhöz olyan eszközöket biztosítson, mely izléses, praktikus, egyszerű, sokféle ötletet adjon, játékra késztesen
- a 3-4 éves gyermekek játékához, különösen a gyakorló játékhöz sok olyan eszközt adjon, amelyek fejlesztik a gyermekek pszichikus funkcióit, valamint a hagyományos

szerepjátékokhoz szükséges kellékeket is biztosítsa (papás-mamás, fodrászos, orvosos, boltos stb.), amelyek ösztönzik a gyermekeket a szerepjátékra

- a 4-5-6-7 éves korosztálynak bővítse az eszközválasztékát, elsősorban a szerepjátékokhoz való kellékekkel, félkész játékokkal, az azonosulást segítő ruhadarabokkal, másodsorban értelem és képességfejlesztő játékokkal, amit a gyerekek egyénileg vagy mikrocsoportban játszanak
- teremtsen lehetőséget az udvari játék során is a barkácsolásra, rajzolásra, festésre, konstruálásra

A gyermekek tapasztalatainak gazdagítása, az élmények szerepe

A gyermekek a környezetükből szerzett tapasztalatokkal a játék tartalmát gazdagítják. Az óvodapedagógus tegye lehetővé, hogy a családban, óvodában, a tágabb természeti, társadalmi környezetben szerzett tapasztalatokat a gyermekek újra és újra a játékidőben is átélhessék.

Támazkodunk a séták tapasztalati megfigyeléseire. Ezek fejlesztő hatása meg kell, hogy mutakozzon a gyermekek tapasztalatgazdaságában.

A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták

A gyermekek játékában keverednek a különböző játékfajták, folytatódik az a fajta manipulálás, amely a játékeszközök rakosgatásában érhető utol, vagyis a **gyakorló játék**. Ezért legyen módja a gyermekeknek megismerni az eszközök, tárgyak különböző tulajdonságait, így a véletlen cselekvéshez örömszerzés társul. Ez az örömmézés ad alapot a cselekvés többszöri megismétléséhez, amely szinte ritmikusan jelentkezik.

Az óvodapedagógus

- biztosítsa a gyakorló játékhoz szükséges eszközöket, s játékaival adjon mintát a játékok helyes használatához, a játékok elrakásához. Ez a tevékenység jól fejleszti a szem-kéz koordinációt, dominancia kialakulását.
- kísérje érdeklődéssel a gyermekek halandzsálását. A többszöri ismétléssel elmondott szöveg ritmusa a gyermekekben pozitív érzelmet kelt.
- az udvaron is teremtsen lehetőséget a gyakorló játékra (homok, víz, kavicsok, kisebb-nagyobb tárgyak rakosgatása gyermeki szabály szerint)
- segítse a gyermek játékát továbbfejlődni

Már a legkisebbeknél is megjelenik a **szerepjáték**, a **situációs játékok**, habár ez leginkább a nagyobbakra jellemző játékfajta. Az óvodapedagógus szervezzen és vállaljon, szerepeket, hogy a különböző kapcsolatok kialakítása minta legyen a közös cselekvésekhez. A kicsik játékában

kapjon teret a papás-mamás játék, a fodrászos, orvosos, boltos játék, melyek egyszerű mozzanatokat jelenítenek meg, együttlét, együttmozgás formájában. A gyermekek vállaljanak el szerepeket, használjanak szimbólumokat a "mintha" helyzetek megteremtéséhez.

A rendszeres, többször ismétlődő meseélmény igazi táptalaja a **dramatizálásnak**, bábozásnak, játéktevékenységnek.

Az egyszerű mesék megjelenítésében legyen résztvevő az óvodapedagógus, adjon modellt egy-egy szereplő megformálásához. Kezdetben használjanak minél több kelléket a képzeleti képek megjelenítéséhez illetve a beleélő képesség, az önkifejezés fokozása érdekében.

A bábozás először az óvodapedagógus előadásával jelenjen meg az óvodában. A bábozáshoz, dramatizáláshoz szükséges kellékeket lehetőség szerint a gyermekekkel közösen készítsék el.

A **konstrukciós játékokhoz** kapcsolva jelenjen meg a barkácsolás, elsősorban az óvodapedagógus által barkácsolt kellékek készítésével, amit a gyermekek aktív bevonásával hoz létre.

A gyermekek konstrukciós játékára legyen jellemző a formagazdaság. A gyermek élje át az „én készítettem” alkotás örömét.

Játszanak olyan egyszerű szabályokhoz kötött ügyességi és mozgásos **szabályjátékokat**, amelyek könnyen betarthatók, egyben a mozgásigényüket is kielégíti.

A nagyobb gyermekek játékában is megjelennek a különböző játékfajták. Gyakran előfordul a **kutató manipuláció**, ha ismeretlen mozdulatokat, fogásokat igénylő eszköz kerül a kezébe.

Dominánsan jelentkezik az érzelemmel telített szimbolikus szerepjáték. Az óvodapedagógus segítse a gyermekeket abban, hogy a beleélés kifejlett formája kialakulhasson, minél többféle szerepet megformálhasson és a szerepegyeztetésben sikeresek legyenek. A gyermekek játékelgondolása fejlődjön, jelenjen meg a többféle ötletből kialakított tartalmas játék, ami fejleszti a gyermekek kommunikációs képességét, szabálytanulási készségét, társakhoz való viszonyát, az együttes cselekvő képességet.

A jó példa nyomán a gyerekekben fokozódik a **mesedramatizálás** igénye. A gyerekek bábozzák, dramatizálják a meséket, így a meseélmény többoldalú örömszerzés lesz náluk.

A szerepjátékot és a dramatizálást egészítse ki az **építő, a konstruáló játék**. Később legyenek képesek arra, hogy bonyolultabb formákat, tárgyakat, alkotásokat hozzanak létre. Használjanak különböző anyagokat, eszközöket.

Az óvodapedagógus szerettesse meg a szabályjátékokat. A gyermekeknek adja meg azt a lehetőséget, hogy ők is hozzanak létre szabályokat. Legyenek a játék vezetői maguk a gyerekek.

Az anyanyelv, a gyermekek beszédképességének fejlesztése a játéktevékenység során

- A játéktevékenység, de különösen a szabad játéktevékenység során az óvodapedagógus tudatosan megengedő, támogató, biztonságot adó jelenléttel, jó hangulat megteremtésével és a játék közösen elfogadott normáinak közvetett képviselésével motiválja a gyermekek beszédkedvét, közlésvágyát.
- Minden felnőtt készségesen válaszol a gyermekek által feltett kérdésekre, reagál metakommunikációs jelzéseikre.
- Támogatjuk a tartalmas szerepjátékot kísérő párbeszédek kialakulását, a fogalomalkotást, a helyes mondatalkotást, a szóbeli kapcsolatteremtés kialakulását, játszótársként adott nyelvi kifejezésmintákkal – új szavak, szófajok, igeidők, módok, ragozás.
- Az óvodapedagógus részéről a hátrányos helyzetű gyermekekre a játékban fordított időt kettős figyelem jellemzi: a beilleszkedés támogatása a játékban, valamint minél több spontán párbeszédes helyzet és célzott tervszerű anyanyelvi fejlesztés megvalósítása.
- Az óvónő által kezdeményezett anyanyelvi játékok adjanak teret az artikuláció, a szókincs, a kifejező készség fejlesztéséhez.

Alapelvek az óvodapedagógus játéksegítő tevékenységéhez

Az óvodapedagógus

- játéksegítő módszerei legyenek szituációtól függőek
- irányítása legyen játékot követő, szemlélő, hagyja a gyerekeket cselekedni, amennyiben a gyerekek játéka nyugodt, vagy érezhető, hogy a gyerekek problémái megoldódnak
- a legkisebbek esetében - ha szükség van rá - legyen játékkezdeményező, modellnyújtó játszótárs – ebben a játék helyzetben is legyen támogató, engedő és elfogadó
- segítsen azok játékában, akik kevésbé kreatívak vagy ötletszegények
- avatkozzon be a játékba, ha a gyerekek durvák egymáshoz, vagy ha veszélyeztetik egymás testi épségét, játékát

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek képesek állhatatosan, több napon keresztül egy azon játéktémában együttesen részt venni
- Játékukban dominánsan jelentkezik a szerepjáték

- Az ismert meséket többször dramatizálják, bábozzák.
- Bonyolult építményeket képesek alkotni.
- Élvezik a szabályjátékokat és képesek a normák betartására. Kialakul bennük az egészséges versenyszellem.
- Elmélyülten játszanak, önállóan megteremtik a szükséges helyet, eszközt, döntenek abban, hogy kivel játszanak.
- Problémahelyzetekben kreatív megoldásra törekszenek.
- Társas viselkedésükben megjelennek az óvoda által közvetített viselkedési szokások, szabályok.
- Kifejezőkészségük gazdag, kulturált és érthető.

9.2. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Programunk szélesen értelmezi a tanulást. A gyermekek tevékenységeik során szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények alapján tanulnak s általa fejlődnek. A szociális és intellektuális tanulási képességek fejlődését az óvoda felerősíti. Ennek elsődleges színtere a játék és a teljes óvodai élet.

Nem fér kétség ahhoz, hogy az óvodás gyermek értelmi képességei: érzékelése, észlelése, emlékezete, figyelve, képzelete, képszerű szemléletes gondolkodása leginkább a szabad játékon és az irányított játékon keresztül fejlődik.

Ehhez társulnak olyan szervezett tanulási tehetőségek, mint az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, ami a gyermek kérdéseire, válaszára épülő ismeretszerzést is magában foglalja.

Az utánzások, minta - és modell követéses magatartás és viselkedéstanulás folyamatában mindvégig az óvodapedagógus a főszereplő. Később felerősödik a társak hatása is.

A programban helyet kap az óvodapedagógus által kezdeményezett foglalkozásokon megvalósuló tanulás, amelyek számtalan probléma és feladatmegoldás lehetőségét adják a gyermeknek.

A **tevékenységekben megvalósuló tanulás** azt jelenti, hogy az óvodapedagógus által kezdeményezett párhuzamos tevékenységek a játékidőben zajlanak úgy, hogy közben nincs, vagy alig van játékelrakás. Így a gyermekek a tevékenység befejezése után igényük szerint visszatérhetnek eredeti játékaikhoz, vagy újat kezdenek. Ezáltal a gyermekek örömmel (játszva) és teljesen spontán tanulnak.

Irányított tevékenységek formái (3-6-7 éveseknek egyaránt alkalmas)

KÖTÖTT	Mozgás, mozgásos játékok
KÖTÖTT VAGY KÖTETLEN	Mozgás, mozgásos játékok Verselés, mesélés Ének, zene, énekes játékok, gyermektánc A külső világ tevékeny megismerése (Matematikai tartalmú tapasztalatok) Rajzolás, mintázás, kézi munka

Irányított tevékenységek munkaformái

FRONTÁLIS	Mozgás, mozgásos játékok Verselés, mesélés Mindennapos mozgás Ének, zene, énekes játékok, gyermektánc A külső világ tevékeny megismerése (Matematikai tartalmú tapasztalatok) Rajzolás, mintázás, kézi munka
MIKROCSPORTOS	Mozgás, mozgásos játékok Verselés, mesélés Mindennapos mozgás Ének, zene, énekes játékok, gyermektánc A külső világ tevékeny megismerése (Matematikai tartalmú tapasztalatok) Rajzolás, mintázás kézi munka
EGYÉNI	Képességfejlesztés egyéni igény, szükséglet szerint

Követendő módszerek a tanuláshoz

- A módszerek megválasztását a gyermekek életkori sajátossága, testi, lelki állapota, érdeklődése, kíváncsisága befolyásolja.
- Az óvodapedagógus az eljárásait változatosan, mindenkor az adott szituációnak megfelelően kombinálja.

- A játékoság, a felfedezés, a ráébredés lehetősége, a közvetlen tapasztalatszerzéshez kapcsolódó gyűjtögetés, elemezgetés, rendszerezés minél gyakrabban jelenjenek meg a tevékenységekben.
- Az egyes tevékenységi formák között érvényesüljön a tárgyi koncentráció.
- Az óvónő törekedjen módszertani kultúrájának kiművelésére.

Alapelvek a tanulási folyamatok értékeléséhez

Az óvodapedagógus

- törekedjen arra, hogy mindegyik gyermek minden nap kapjon valamilyen pozitív megerősítést. Kerülje a sztereotip értékeléseket (ügyes vagy stb.), helyette a gyermekek konkrét, jó cselekedetét, tettét emelje ki. A gyerekek akkor tudnak önfeledten, boldogan tevékenykedni, ha sok buzdítást, dicséretet, pozitív megerősítést kapnak.
- alkalmazza a differenciált, árnyalt értékelést
- éljen a jutalmazás sokféle módszerével: simogatás, pillantás, testközelséget, gesztust, mimikát, szóbeli közlést egyénileg, a csoport előtt és a szülőknek egyaránt
- kerülje a tárgyi jutalmak osztását – az apró jutalmak örömet szereznek ugyan a gyerekeknek, de egyben elveszik a "természetes jutalom" értékét, ezenkívül irigységet is szíthatnak a gyermekek között.
- a büntetés teljes mértékben kerülje a tanulási folyamatot, mert a gyermekek kíváncsiságát, érdeklődését, motivációját visszасzorítja, lefékezi
- a tanulási szokásokat úgy alakítsa, hogy egy gesztus, tekintet segítsen a nemkívánatos magatartás megszüntetésében
- törekedjen arra, hogy minden gyermek reálisan ismerje meg testi, lelki, szellemi értékeit, de azt is tudja, melyek a hiányosságai
- A tanulási folyamatban is csak akkor segítsen a gyermekeknek, ha kéri segítségét, mert elakadtak a probléma megoldásában. A gyermekek próbáljanak minél több problémát, feladathelyzetet önállóan megoldani.

9.3. Verselés, mesélés

Az érzelmi biztonság megteremtésének és az anyanyelvi fejlesztésnek fontos eszköze, amely a ritmus, mozdulatok, szavak egységével a gyermekek érzéki- érzelmi élményeit biztosítva a gyermek személyiségét fejleszti.

A tevékenység célja:

- a gyermekek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyeinek megalapozása a mágikussággal, a csodákkal teli meseélmények segítségével és a versek zeneiségével, rímeinek csengésével
- az irodalmi műveken keresztül erősíthetjük a közös nemzet, a szülőföldre való tartozás érzését
- a mindennapi mesélés, verselés, mondókázás biztosítsa a gyermekek lelki nyugalomát, békéjét

Az óvodapedagógus feladatai:

- a gyerekek irodalomhoz fűződő pozitív viszonyának kialakítása, az irodalmi anyagok igényes összeállítása
- a gyerekek aktív bekapcsolása a verbális tevékenységbe
- az irodalmi élmény sokoldalú és változatos közvetítése a gyermekek számára (mesélés, verselés, bábozás, dramatizálás, dramatikus játékok)
- szertartások kialakítása mesemondás előtt és közben
- a gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése az irodalom eszközeivel
- a nyelvi érintkezés formáinak kialakítása, a nyelvi képességek fejlesztése

A gyerekek irodalomhoz fűződő pozitív viszonyának kialakítása az irodalmi anyagok igényes összeállításán keresztül.

Fontosnak tartjuk, hogy az óvodapedagógus

- a gyerekek kérésének, érdeklődésének, az adott szituációnak megfelelően naponta többször kezdeményezzen verset, mesét, mondókát – egy-egy mesét hosszabb időn keresztül legyen alkalma a gyerekeknek meghallgatni
- teremtse meg a lehetőséget a dramatizáláshoz, bábozáshoz, valamint biztosítsa a mesehallgatás külső és belső feltételeit, hangulatát
- az irodalmi anyagokból igényesen válogasson – ezek tartalma legyen szituációhoz és a gyerekek életkorához, érdeklődésükhöz megfelelően kapcsolható.
- repertoárjában kapjanak helyet a népi, klasszikusok és a kortárs irodalmi művek, *valamint a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi is.*

Az óvodáskor a mesehallgatás igazi ideje. Az állatmeséktől kezdve a cselekményesebb népmeséken, a novellisztikus - realiztikus meséken át épüljenek be a tündérmesék, a tréfás

mesék és a műmesék is a gyermekek mesetárába. A gyerekek a meseregényeket is szívesen hallgatják, folytatásaikat napokon keresztül izgatottan várják.

A gyermekek nem csupán szeretik a meséket, hanem hisznek is bennük. Nagyon fontos számukra a mese, mely mozgásba hozza a gyermeki képzeletet, mely megbékíti félelmeivel, erősíti önbizalmát. A kiválasztott versek, mesék tartalmuknál fogva erősítsék a környezet megszerettetését, a népi hagyományok őrzését, *a nemzeti identitás tudatot*, az évszakok szépségének felfedezését is.

A gyerekek aktív bekapcsolása a verbális tevékenységbe

Az óvodába kerülő 3-4 éves gyermekek első igazi versélménye a mondókákhoz, ölbeli játékokhoz fűződik.

- Az óvodapedagógus teremtsen minél több lehetőséget a vidám rigmusok korai megkedveltetéséhez. A gyerekek a felnőttel együtt sokszor ismételjék az állathívogatókat, altatókat, kiolvasókat, de sohase keltse bennük ez a gyakoroltatás érzését.
- Az egyszerű állatmeséken keresztül fokozatosan szoktassuk rá a gyerekeket a mese figyelmes végighallgatására. A mese többszöri meghallgatása után legyenek élvezői a mese dramatikus feldolgozásának.
- A könyvek megszerettetése érdekében lapozgassanak leporellókat, színes képeskönyveket, s hozzák el otthonról kedvenc könyveiket, hogy megmutathassák egymásnak.
- Az óvodapedagógus és a nagyobb gyerekek bábozzanak, dramatizáljanak minél több alkalommal a kisebbeknek. Legyen ez egyben színfoltja az óvodai ünnepeknek, rendezvényeknek.

A kiscsoportos korú gyermekek ismerjenek meg 10-12 mondókát és 10-14 új mesét egy nevelési év alatt.

A nagyobb gyermekekben kialakul a mese, vers szeretete.

- Igénylik, izgatottan várják az óvónő meséit, örömmel élik meg a mesei élményt.
- Játékukban mind gyakrabban előfordul a mesélés, bábozás, és az ismert mondókák, halandzsza szövegű kiolvasók ismételtetése.
- Az óvodapedagógus segítségével jelenítsék meg a meséket, a gyermekek élményeit.
- A gyerekek szeretnek meséket kitalálni, bábozni, elkezdett mesét saját fantáziájuk szerint befejezni. Ehhez teremtsünk minél több lehetőséget számukra.

A 4- 5 éves gyerekek 4 – 5 mondókát, 5 – 6 rövid verset és 10 – 14 új mesét ismerjenek meg a nevelési év során.

A nagycsoportos korú gyermekek körében is minden adandó alkalmat használjon fel az óvónő a kiolvasók, rigmusok ismételtetésére. A gyerekek nagyon szeretik a rímes találós kérdéseket, rímjátékokat. Legyen lehetőségük az ilyen típusú játékokra is.

- A gyerekek ismételgessék az előző években megismert verseket.
- Az új versek kapcsolódjanak a gyermekek élményeihez, tapasztalataihoz, hangulatukhoz.
- Az óvodapedagógus lehetőleg ne szavaltassa a gyermekeket kórusban. Kerülje az éneklő hanglejtést. Ügyeljen a szavak gondos, tiszta ejtésére, az értelemszerű hangsúlyozásra.

A nagyobb gyermekek halljanak 12 – 16 új mesét, tanuljanak meg 10-12 verset egy nevelési évben.

Az óvodapedagógus a délutáni pihenés előtt mindig meséljen a gyerekeknek, akár folytatásos mesét is. Ekkor természetes a mesekönyvből való mesélés.

A mesék drámaisága, az eleven párbeszéd, a mese folyamatossága, a gyerekekkel való személyes kontaktustartás, a mesélés szokásai, szertartása mind örömforrás, élmény a mesélőnek és a gyerekeknek egyaránt. Az igazi élményt azonban csakis a szabadon, emlékezetből folyamatosan mesélő óvodapedagógus tudja nyújtani.

E tevékenység minden nap megjelenik az óvodában.

A gyermekek szeretik rajzban is kifejezni vers és meseélményeiket - ehhez mindig legyen meg a lehetőségük. A meseshallgatáshoz társuló vizuális élmény lehetőséget ad az ismétlésre, az élmények felelevenítésére.

A megismert mesék dramatizálásához szükséges kellékek jó, ha a gyerekek által elérhető helyen, pl. „kincses ládában" a rendelkezésükre állnak, s ezek bármikor kézbe vehetőek, s használható darabok legyenek.

A nyelvi érintkezés formáinak kialakítása, a nyelvi képességek fejlesztése

A nyelvi képességek fejlesztésének leghatásosabb eszközei a mese, a vers a bábozás és a dramatikus játékok. Ezeken keresztül a gyermekek elsajátíthatják a helyes ejtést, a tiszta beszédhallást, és a nyelvtanilag helyes beszédet.

A népi mondókák segítségével tisztítható a magán- és mássalhangzók helyes ejtése, kialakítható a megfelelő artikuláció. A népköltészeti alkotásokból sok új fogalmat ismerhetnek meg a gyerekek.

A bábjátékban, dramatikus játékban a gyermekek kibontakoztathatják szabad önkifejezésüket, az eszköz, a szerep fokozza beszélőkedvüket, oldja gátlásaikat.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek szívesen ismételtetik a verseket, rigmusokat.
- Várják, igénylik a mesehallgatást.
- Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak a kisebbeknek és a maguk szórakoztatására is.
- Megjegyzik és emlékezetből felidéznek a megismert mondókákat, meséket, verseket.
- Tudnak meséket, történeteket kitalálni, s azt mozgásban megeleveníteni.
- Szeretik és óvják a könyveket.
- Szókincsük, kifejezőmódjuk jelentősen gazdagodik az irodalmi élmények hatására.

9.4. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A tevékenység célja:

- szerezzen örömet a gyerekeknek a közös éneklés, az énekes játékok, melyeken keresztül formálódik zenei ízlésük, esztétikai fogékonyságuk
- a gyerekek minél több olyan zenei élményhez jussanak, amely megalapozhatja zenei anyanyelvüket

Az óvodapedagógus feladatai:

- a felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességeinek megfelelő válogatása, a zenei nevelés alapvető feltételeinek megteremtése
- a zenei kreativitás fejlesztése- ritmus, hallás, éneklés, mozgás terén
- népdalok éneklésével, hallgatásával, népi játékok, néptáncok bemutatásával a hagyományok megismertetése, tovább élésének segítése
- a gyerekek nyelvi képességeinek fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei képességfejlesztő játékokkal

A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességeinek megfelelő válogatása, a zenei nevelés alapvető feltételeinek megteremtése.

Az óvodai zenei nevelés során a gyermekek mondókákat, énekes játékokat, komponált gyermekdalokat ismernek meg. A mondókák, énekes játékok zenei anyanyelvünk művészi értékei, az óvodás korosztály zenei fejlesztéséhez kiváló eszköz.

Az alkalmyszerű, kötetlen énekelgetési forma jól megfelel a *legkisebb* gyerekek fejlettségének. Az egyéni kapcsolatteremtés lehetőségét adja meg, amely elsősorban az ölbeli gyermekjátékok által valósul meg. Ezek a kétszemélyes, ölbeli játékok a meghitt mozdulatokon, gyengéd testi érintéseken keresztül átsugározzák a kisgyerekekre a szeretetet, növelik biztonságérzetét, erősítik az óvónő és a gyermek kapcsolatát. Fontos szerepük van az óvodai élet kezdetén. A beszoktatás időszakának nélkülözhetetlen segítői, hiszen az ölbeli gyermekjátékok lüktetése, dallama, derűs, humoros szövege és játékos mozdulatai együttesen pozitív érzelmi feloldódást váltanak ki és megnyugtatják a kisgyermek lelkét. Ilyenkor az éneklés legfőbb célja a vigasztalás, a szeretetteljes, nyugodt légkör kialakítása.

Amikor a nagyobbaknál megjelennek a társas énekes játékok, körjátékok, (pl. párválasztók, szerepcserés, sorgyarapodó játékok), szükség van a közös, együttes részvételre. Az énekes játékokra épülő zenei nevelésünk természetes formája a kör. Ugyanúgy igényli a kötött (nem erőszakoltan kötelező) együttlétet, a gyerekek egymáshoz igazított mozgását, mint a torna, a mozgás más szempontból fontos szervezettsége. Tiszteletben tartjuk a gyermek jogát a tevékenység elutasítására, ugyanakkor a félénk, visszahúzódó gyermek bármikor bekapcsolódhat a tevékenységbe.

A kötetlen és kötött foglalkozások a gyermekek magatartását is alakítják. Fokozatosan tapasztalják, hogy az óvónőtől kapott feladatok eredményes megoldása érdekében szükséges alkalmazkodniuk egymáshoz és az óvónő kéréséhez. A kötött és kötetlen ének-zene, énekes mozgásos tevékenységek egyaránt legyenek oldottak, játékosak, élményszerűek.

A 3-6 éves korban megjelenő jellegzetes tartalmak

Óvodáinkban vegyes életkorú csoportok működnek. Ezért a zenei anyag kiválasztásának és a zenei készségfejlesztés feladatainak megtervezésénél különösen körültekintően kell eljárni a különböző életkorú gyermekek hatékony együtt nevelése érdekében.

Néhány szempont a harmonikus együttneveléshez:

- A különböző életkorú gyerekek egyéni érdeklődésük, fejlettségük alapján vesznek részt a kezdeményezés legfontosabb részét alkotó énekes játékokban. Az énekes játék zenei nevelésünk alapja, mert általa valamennyi zenei készség fejlődik.

- Sok mondókát tanuljanak a gyerekek és inkább kis hangterjedelmű dalokat, de azt a nagyobbak tisztán, önállóan is tudják.
- Készségfejlesztés differenciálása: lehet egyidejűleg különböző szintű feladatokat adni (pl. a kicsik egyenletesen tapsolnak, míg a nagyok egy nehezebb dalt énekelnek, vagy a nagyok eltapsolják a dal ritmusát, amit a kicsik énekelnek)

Bízzunk a gyermekek jó kapcsolatában és az egymásra ható nevelő erejében. A kicsiknek sosem lesz megerőltető, amit próbálnak leutánozni, ellesni a nagyobbaktól.

A legkisebb gyerekek tanuljanak meg 5-7 mondókát, 10-15 énekes játékot és 2-3 komponált gyermekdalt. E kor legjellegzetesebb játéka az ölbeli játék. A kisgyerekek ismerjenek meg arc - és tenyérsimogatókat, ujj-játékokat, lovagoltatókat.

A gyermekek a jóízű játék közben közvetlen tapasztalással, aktív cselekvéssel szerzik meg a zenei készségeket, és ismerik meg a zenei alapfogalmakat. Próbálkozzanak halkabban, hangosabban beszélni, mondókát mondani és énekelni. Figyeljék meg a csendet, a környezet hangjait, és a hangszerek hangszínét. Ismerjék fel egymás hangját a hangszín-felismerő játékokban, és a sokszor hallott hangszerek, tárgyak, zörejek hangját csak hallás alapján, vizuális inger nélkül. Érzékeljék különböző mozdulatokkal az egyenletes lüktetést. Használjanak egyszerű ritmusjátászó hangszereket.

Az óvónő énekelgesse a gyerekek nevét, jelét, csalogassa őket a közös játékba, ezzel is ébresztgesse a gyerekek zenei alkotókedvét. Az óvónő minél több zenei élményt közvetítsen énekes előadásával. A gyerekek hallgassák érdeklődéssel, átéléssel. A mindennapok során a különböző tevékenységekhez kapcsoljon az óvónő minél gyakrabban zenehallgatási élményt.

A nagyobb gyerekek énekelgessenek hosszabb motívumból álló énekes játékokat, műdalokat. A 4-6 új mondóka, 12-15 új gyermekdal és 3-4 új műdal megtanulása mellett ismételgessék a régebben tanultakat is. A körjátékok közül az óvónő már nehezebbeket is válogathat, pl. szerepcserés, párválasztó, sorgyarapító játékok. Ismerjenek meg változatos térformájú énekes játékokat, pl. csigavonal, hullámvonal, egy kapu alatt átbújó sor. Az ilyen formájú játékok az esztétikus mozgáson túl fejlesztik a gyerekek tér- és formaérzékét. A gyerekek érezzék az egyenletes lüktetést, a motívumok hangsúlyát és a mondókák, dalok ritmusát. Használjanak többféle ritmuseszközt a ritmusérzék fejlesztése érdekében.

Énekeljenek egyénileg és kisebb csoportokban halkabban és hangosabban, magasabban és mélyebben. A belső hallás, továbbá a zenei emlékezet, zenei képzelet, alkotókedv fejlesztése érdekében próbálkozzanak a gyerekek a dalok ritmusról vagy dallamról történő felismerésével. Játsszanak kérdés-felelet játékot változatos dallam,- szöveg- és ritmus motívumokkal.

A zenei élményközvetítés legyen mindennapos lehetőség az óvodában, kapcsolódjon többféle tevékenységhez.

A legnagyobb gyermekek tanuljanak meg 4-6 mondókát, 13 – 18 népi gyermekjátékdalt és 5-6 mūdalt.

A gyerekek tudják érzékeltetni az egyenletes lüktetést és a dalritmust, legyenek képesek a dalok ritmusának a hangoztatására a belső hallás alapján. Önállóan, változatosan használják az ütőhangszereket, az éneklés kíséretére is.

Az óvónő az éneklési készség fejlesztése érdekében biztosítsa a minél gyakoribb önálló éneklést a csoport számára és tegye lehetővé, hogy a gyerekek egyénileg is énekeljenek jó tempóban, megfelelő hangmagasságban. A legidősebb óvodások szabálytartó képessége megengedi, hogy az óvónő bonyolultabb párcserés, kapus, hidas, sorgyarapító-fogyó játékokat is tervezzen, amit e korosztály néptáncának is tekinthetünk. Az óvónő a gyerekekkel együtt variálja az énekes játékok mozgásanyagát olyan egyszerű táncos lépésekkel, amit a felnőtti minta utánzásával követni tudnak.

Játsszanak minél gyakrabban zenei formaérzék fejlesztő játékokat (dallam-visszhang, ritmus-visszhangjáték, dallambújtatás, kérdés-felelet játék.). A dalokat ismerjék fel jellegzetes kezdő, vagy sajátos belső, illetve záró dallam motívumról. A zenei alkotókészség fejlesztése érdekében a gyerekek találjanak ki dallamokat versekhez, mondókákhoz, bábozáshoz a szövegre.

A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése a mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei készségfejlesztő játékokkal

A gyerekek lassabban énekelnek, mint ahogyan beszélnek. A lelassított mondókák, énekek ismételtetése segíti a helyes artikulációt, a szavak szép, pontos kiejtését. A mondókák, énekek szövegének hanglejtése, hangsúlya, ritmusa megéreztetni a nyelv kifejezőerejét, szépségét.

Az éneklési készség fejlesztését szolgáló hangutánzó szavak éneklése segíti a magán -és mássalhangzók pontos képzését, kiejtését. A sokféle énekes játék jó lehetőség a szókincs bővítésére.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek élvezettel játszanak énekes játékokat
- A gyerekek gátlások nélkül, egyedül is tudnak énekelni
- Tudnak élvezettel figyelni a zenehallgatásra
- Felismerik a zenei fogalom párokat és képesek egyedül is érzékeltetni azokat
- Dalokhoz, egyszerű játékokhoz tudnak mozgást kitalálni
- Érzik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát

9.5. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A tevékenység célja:

- a gyermekek élmény és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése
- maga a tevékenység, az örömteli cselekvés legyen a fontos, ne az eredmény
- a gyermekek tér - forma - szín képzetének gazdagítása, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása

Az óvodapedagógus feladatai:

- a gyermeki alkotó - alakító tevékenység feltételeinek megteremtése
- a 3 – 6 - 7 éves korban tervezhető alkotó - alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése
- a tevékenység szervezeti formáinak biztosítása

A gyermeki alkotó—alakító tevékenység feltételeinek megteremtése

Az alkotó tevékenységhez méretben, minőségben megfelelő eszközök szükségesek. Az eszközök kiválasztásában a praktikum, a célszerűség és az esztétikum szem előtt tartására szükséges törekedni.

E tevékenységhez az a megfelelő hely, ahol a mozgó gyerekektől védett az alkotók köre.

A különböző méretű anyagok elhelyezéséhez tároló helyekre van szükség. A munkasztalt úgy alakítsa ki az óvónő, hogy maximum 6 gyermek egyszerre kényelmesen elférjen és közel legyenek a tároló helyek.

Az alkotó tevékenységhez olyan légkör szükséges, amelyben a gyermekek szívesen bekapcsolódnak a munkába, s az elrontott, sikertelen lépéseiket minden lelki feszültség nélkül javítják, vagy előlről kezdik.

Az óvónő a tevékenységhez biztosítson elegendő időt, a gyerekek lehetőleg addig alkossanak, ameddig kedvük tartja.

Az eszközök biztonságos kezelését egyenként tanítsa meg az óvónő a gyermekeknek.

Az udvari lehetőségeinket használjuk fel egész évben e területen is - rajzolófal, homok, színes kréták mindig álljanak a gyerekek rendelkezésére, valamint olyan eszközök, amelyekből megalkothatják kellékeiket a játékaikhoz (pl. homokvárhoz zászló, sátorépítéshez plédek, textilek, ágak, stb.)

A rajzoláshoz, festéshez, mintázáshoz, agyagformáláshoz, szövés - fonáshoz, építéshez, a kézimunka egyéb fajtáihoz, a műalkotásokkal való ismerkedéshez az óvónő gondolja végig a feltételeket, s a lehetőségekhez mérten teremtsen meg a mindennapi szabad játékban is.

Jó, ha a gyerekek a festéshez, agyagozáshoz kötényt használnak, hogy óvják a tiszta ruhájukat.

A faluban élő, alkotó művészek tevékenységével ismertessük meg a gyerekeket - kiállításaik során közvetve a műveik által, illetve személyes találkozásaink alkalmával tevékenység közben is (alkotóműhelyben, óvodában).

A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó, alakító tevékenységek tartalmának, minőségének fejlesztése

Az óvónő az óvodába kerülő kisgyerekeknek tegye lehetővé, hogy játszva ismerkedhessenek az anyagokkal, eszközökkel és a technikai kivitelezés módjaival. A tevékenységek a képalakítás, a plasztikai munkák és az építés köré csoportosíthatóak. Az óvónő tervezze meg a képalakító tevékenységek technikáját, eszközeit. Nem tervezhető a szándéktalan firka, és a látszólag szándékos forma-firka időszakában a témajavaslat. Legyen később is meg a lehetőségük az élményeknek, érdeklődésüknek megfelelő szabad témaválasztásra. Alkossanak a gyerekek képeket festéssel, zsírkrétával, papírragasztással, agyagba, homokba karcolással, nyomattal, stb.

A gyermekek tetszés szerint vegyenek részt a plasztikai alakításban. Ismerkedjenek az anyagok alakíthatóságával nyomkodva, ütögetve, gyurkálgatva, gömbölyítve, simítva, sodorva, mélyítve, tépegetve, karcolva, stb.

A **legkisebb óvodások** is ismerkedjenek az építés során a különböző tárgyak formáival, alakzataival.

Tartsa szem előtt az óvónő, hogy a gyerekek képalakítása, képi önkifejezése, térbeli tájékozódása, formaérzékenysége, alakító kedve, színhasználata 3-4 éves korban indul erőteljes fejlődésnek. Igen fontos, hogy a gyerekek önálló ábrázolási törekvéseinek megindulását elősegítse, alkotókedvük, önbizalmuk megerősítésével. Vigyázzon, hogy a felnőttek képi sablonjaival, sémáival ne kösse meg fantáziájukat, tematikus irányítással ne fékezze, csupán ötletekkel segítse a szabad képzetáramlást.

A rajzos munkák kifüggesztésére legyen lehetőség a csoportszobában, hogy tudjanak gyönyörködni egymás és saját munkájukban.

Az óvónő a **nagyobb gyerekek** alkotó, alakító tevékenységét gazdagítsa, bővítse tovább. Biztosítsuk számukra a különböző ábrázolási technikák eszközeit.

A gyerekeket aktivizáljuk az eszközök előkészítésére, rendbetartására, és elrakására.

A **legnagyobbak** alkotó-együttműködő készségét, szándékos képalakító tevékenységét segítse az óvónő az élményeikhez kapcsolódó témajavaslatok adásával. Rajzaikban az emberábrázolás, a környezet, a tárgyak, a cselekvés saját elképzelés alapján történik, egyre fejlettebb formában.

A képalakító alkotás során a gyermekek minél többször alkossanak közös kompozíciót. Az óvónő gazdagítsa a technikai megoldásokat és az eszközlehetőségeket.(pl. batik, kollázs, plakettek, viaszkarc, lenyomatok, stb.)

A saját élményeken alapuló cselekményes témákban jelenjenek meg a mesék, versek, énekes játékok, ünnepek eseményábrázolása is. A gyermekek alkalmazzanak minél eredetibb megoldásokat, jelenítsék meg a formákat, színeket egyéni módon.

A gyerek kézcsontjainak ésszerű terhelése és az alkotómunkájuk eredményének minősége érdekében egyaránt fontos, hogy valamennyi szerszám, eszköz és anyag kiváló minőségű legyen.

A szülők segítségével gyűjtsék az alkotó-alakító munkához szükséges anyagokat.

A gyermekek legyenek aktív részesei a környezetük alakításának, a díszítő munkának.

Vonjuk be a szülőket is az óvoda szépítésébe. (pl. udvarrendezés)

Mіндеzen tevékenységek a gyerekek tér-, forma és szín képzeteinek gazdagodását, képi gondolkodásuk és én – tudatuk fejlődését szolgálja, formálja ízlésüket, esztétikai érzékenységüket

Az ábrázoló tevékenység során az örömteli cselekvés kapjon hangsúlyt – differenciált tevékenykedtetéssel érjük el, hogy minden kisgyerek így élje ezt meg.

A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása

Az alkotó-alakító tevékenység a mindennapi játékban egyénileg, párban, kis csoportokban megjelenő játékfajta. Az óvónő egy héten legalább egyszer tudatosan irányított mikrocsoportos, kötetlen formájú tevékenységet szervez. Az óvónő által előkészített eszközök motiválják a gyermekeket az alkotó-alakító tevékenységre. Az egyéni segítségnyújtás érdekében egyszerre csak 3-5 gyermek vegyen részt a tevékenységben. Az óvónő teremtsen meg annak lehetőségét, hogy minden gyermek ilyen formában megalkothassa az ajánlott eszközfeltételekkel képi-plasztikai elképzelését.

Az anyanyelvi nevelés feladatai a rajzolás, festés, mintázás, kézi munka tevékenység területén

A vizuális tevékenységekhez kapcsolódó verbális és nem verbális megnyilatkozásokkal a spontán beszéd formáinak fejlesztése: megszólítás, szándéknyilvánítás, kérdés, tudakozódás, különböző mondatfajta használata, aktív és passzív szókinccs bővítése, véleménynyilvánítás, döntés, az ábrázoltak szóbeli elmondása, formák, színek magyarázata, a barkácsoláshoz szükséges eszközök, anyagok megnevezése, kiállítás látogatáshoz kapcsolódó élmények megbeszélése stb.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- Képzalkotásban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket
- A gyermekek alkotására jellemző a részletező formagazdagság, a színek variálása
- Színhasználatukban érvényesítik kedvenc színeiket
- Örülnek egyéni és közös alkotásaiknak
- Plasztikai munkáik egyéni, részletezőek
- Téralkításban, építésben közösen részt vesznek
- Rácsodálkoznak a szépre, tudnak gyönyörködni benne
- Tevékenységükben kitartóak, értékelik egymás munkáját.

9.6. Mozgás

A tevékenység célja:

- a gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek fejlesztése játékos formában
- a gyerekek tájékozódásának, alkalmazkodó képességének, valamint a személyiség akarati tényezőinek fejlesztése úgy, hogy megmaradjon a gyermekek szabad mozgáskedve

Az óvodapedagógus feladata:

- a 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő tevékenységek összeállítása
- a különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének differenciált kielégítése érdekében

A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő tevékenységek

A gyerekek nagymozgása (járás, futás, kúszás, mászás) jól fejleszhető az óvoda udvarán, ahol tér és mozgásfejlesztő játékok állnak rendelkezésükre. A szabad mozgás zavartalan gyakorlási lehetőséget ad az irányított mozgástevékenységek alatt megismert mozgásformák többszöri ismétlésére. A mozgásos tevékenységeket, az eszközöket mindig a csoportba járó gyerekek életkorához, fejlettségi szintjéhez és a csoport összetételéhez méretezzük.

A **legkisebb gyerekeknél** a nagymozgások fejlesztésére helyezük a hangsúlyt. Ismerkedjenek meg futásgyakorlatokkal (pl. futás különböző irányba, futás feladattal, különböző futásformákkal, stb.).

Játszhasanak ugrásgyakorlatokat (pl. szökdeléseket, sorozatugrásokat, rövid nekifutásból fellépések, majd leugrásokat, stb.)

Ismerkedjenek meg dobásgyakorlatokkal, labdagyakorlatokkal, (pl. helyből hajítás távolba, hajítás célba, labda feldobás-elkapás, labda leütés, elkapás, stb.) A mozgásos játékok adjanak teret a támaszgyakorlatokra is. (pl. csúszások, kúszások, mászások, stb.)

A talajtorna elemei is jelenjenek meg a játékokban, pl. gurulás a test hossz tengelye körül. Legyen lehetőség minél több egyensúlyozó játékokra.

Az óvónő használjon többféle kéziszeret a különböző típusú játékokhoz. A mozgásfejlesztő játékok ne legyenek se túl könnyűek, se túl nehezek. Készítsék a gyerekeket a tőlük elvárható erő kifejtésre. Az óvónő mutassa meg a helyes mintát és igényelje a mozdulatok pontos, esztétikus gyakorlását.

A nagyobb gyerekek természetes mozgásában még mindig a nagymozgások fejlesztésére kerüljön a hangsúly. Az irányított mozgásos játékokban jelenjenek meg a futásgyakorlatok. (pl. fussanak három, négy akadályon át, fel-és lelépéssel, átbújással, tárgyhordozással, stb.)

Az óvónő szervezzen ugrásgyakorlatokat (pl. egy lábon, páros lábon, szökdelésekből, játékos helyből távolugró versenyt, stb.) A dobásgyakorlatok során próbálgassák a célba dobást egykezes felsődobással, babzsák távolba hajítását harántterpeszállásból. Minél gyakrabban játszassanak labdagyakorlatokat, hogy tudják a labdát feldobni, elkapni, különböző testhelyzetekben gurítani.

Az irányított mozgásos játékok során gyakorolják a támaszgyakorlatokat, (pl. csúszást, kúszást, mászást talajon és szereken, stb.)

A talajtorna anyagaként jelenjen meg a gurulóátfordulás és a kéz állás előgyakorlata, a „csikórugdalózás”. Kapjon kiemelt szerepet az egyensúlyérzék, a szem-kéz, szem-láb koordináció fejlesztése.

A gyerekek játszassanak egyensúlyozó játékokat, (pl. keskeny vonalon, vízszintes és rézsútós szereken)

Az óvónő tervezzen lábboltozat erősítő speciális járás - és gimnasztikai gyakorlatokat.

A legnagyobb gyermekek mozgása általában már összerendezett, harmonikus ritmusú. Sokféle mozgáselemet ismernek, amit szívesen ismételnék játékos formában. Hangsúlyt kap ennél a korosztálynál a finommotorika fejlesztése és a szabályjáték gyakori alkalmazása. Az óvónő minél gyakrabban tervezzen kisebb testrészekkel végzett mozgásokat. Használjanak különböző kéziszereteket, (pl. szalagokat, botokat, labdákat, karikát, stb.)

A különböző típusú futógyakorlatokat sorverseny, váltóverseny, versenyfutás közben gyakorolják a gyerekek. Ismerjék meg a fokozódó ritmusú futást, a lassú és gyors futást.

Végezzenek ugrásgyakorlatokat (szökdeljenek páros és egy lábon haladással), sorozatugrásokat különböző magasságú és különböző távolságban elhelyezett tárgyakon át. Néhány lépés nekifutással gyakorolják a magas és távolugrásokat.

A dobásgyakorlatok során dobjanak egykezes, kétkezes, alsó-és felső dobással célba. A gyerekek nagyon kedvelik a labdagyakorlatokat. Próbálkozzanak labdavezetéssel járás közben, gyakran labdázhassanak párokban, kisebb csoportokban.

Végezzenek támaszgyakorlatokat (pl. pókjárás, rákjárás, talicskázás, stb.)

Ismételjék az óvodában tanult talajtorna elemeket, a gurulóátfordulást, a test hossz tengely körüli gurulást és a lépő láb magasba lendítésével a kézenállást. Egyensúlyozzanak padon járással, fej-, kar-és lábmozgásokkal összekötve. Próbáljunk a szülőkkel együtt, a szülők bevonásával sportnapokat, erdei kirándulásokat, túrákat szervezni.

A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének kielégítése érdekében

Az óvodapedagógus

- a gyermekek szabad mozgását többek között a délelőtti és délutáni udvari játék és séta során biztosítja
- az irányított mozgásos játékokat mindhárom korosztálynak heti egy alkalommal szervezze meg, különböző időkerettel
- a mindennapi testedzés, a kocogás, futás feltételeit mindhárom korosztálynak biztosítsa – a futás mennyiségét a gyerekek szabadon határozhatják meg
- a szabadban szervezett énekes játékok szolgálják a gyermekek mozgásszükségletének a kielégítését
- a tervezésnél, levezetésnél tartsa szem előtt a csoport, a gyerekek egészségi állapotát, egy-egy gyermek fáradékonyságát, teljesítőképességét
- vegye figyelembe az óvoda környezeti adottságait a mozgásos tevékenységek tervezése során – az óvodák nagy, tágas udvara mellett az erdő közelségét is maximálisan használja ki a mozgásélmény nyújtásához, a mozgásigény kielégítéséhez

Az anyanyelvi nevelés feladatai a mozgásos tevékenységekben:

- a konkrét mozgásos tapasztalatok beépülésének, a szókincs, az elvont gondolkodás, a keresztcsatornák fejlődésének segítése a mozgásformák megnevezésével.
- világos, konkrét értékeléssel a pozitív énkép alakulásának támogatása

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban, a feladatvégzésben
- Betartják a szabályokat a különböző versenyjátékoknál

- Ismerik az irányokat, tudnak térben tájékozódni
- Tudnak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat ütemesen végezni
- Célba dobnak egykezes felső dobással
- Gondolkodásuk, figyelmük fejlettsége lehetővé teszi a feladattartást

9.7. A külső világ tevékeny megismerése

A tevékenység célja:

- a közvetlen és tágabb környezet felfedezése során a gyermek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a természeti – emberi – tárgyi világ értékei iránt
- a környezet megismerése közben a gyermekek mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér-és síkbeli szemléletének alakítása
- alakuljanak ki a gyermekek elemi ismeretei önmagukról és közvetlen környezetükről

Az óvodapedagógus feladatai:

- a 3-6-7 éves korú gyerekeknek tervezhető hagyományos és helyi tartalmak biztosítása a környezetük értékeinek felfedezése érdekében
- a gyermekek kommunikációs készségének differenciált fejlesztése a közvetlen tapasztalat és ismeretszerzés során
- a tevékenység szervezeti formáinak megteremtése

A 3-6-7 éves korban tervezhető hagyományos és helyi tartalmak biztosítása a környezetük értékeinek felfedezése érdekében

A gyerekek a közvetlen környezetükben érzékeljék a környezet esztétikumát: hangokat, színeket, illatokat, formákat, az élet ritmikusságát.

A **legkisebb gyermekek** az óvoda elfogadása, megszerettetése után ismerkedjenek az óvoda közvetlen környezetével.

Séták alkalmával gyakorolják a gyalogos közlekedést, figyeljék meg az utcán közlekedő járműveket.

Gyönyörködjenek az évszakok szépségében, vegyék észre jellemzőit: színeit, jelenségeit, időjárását, növényeit.

Gyűjthetnek terméseket, leveleket, kavicsokat, tollakat, az évszakokra jellemző képeket. Szerezzenek tapasztalatot a környezetükben található növényekről (nevük, formájuk, fogyasztás módja, íze, színe), állatokról (nevük, külső jellegzetességeik, hangjuk).

Keressék és nevezzék meg a gyerekek környezetük tárgyainak színeit (alapszínek).

Ismerkedjenek a testükkel, érzékszerveikkel, azok funkcióival és ápolásuk módjával.

Beszélgessenek, illetve tapasztalják meg a környezet formáit, nagyságbeli, mennyiségi jellemzőit.

A nagyobb gyermekek tapasztalat és élményszerző sétáikat az óvoda tágabb környezetébe szervezze az óvónő. Bővüljön gyűjtőmunkájuk köre, ezeket hasznosítsák, alkalmazzák a napi tevékenységek során.

A gyerekek figyeljék meg az évszakokat, a természet változásait. Tudjanak gyönyörködni az évszakok növényeiben, színeiben. Keressenek összefüggéseket az időjárás és az emberek tevékenysége között. Rügyeztessenek ágat, csíráztassanak magvakat.

A gyerekek mutassák be a család tagjait, az otthonukat. Nézegessenek családi képeket.

Az óvónő szervezzen látogatást az orvosi rendelőbe, az üzletkebe, művelődési házba, falumúzeumba.

A gyalogos közlekedés szabályait gyakorolják séta közben. Ismerjék meg a személy és teherszállító járműveket.

Az óvoda környezetében élő háziállatokat, madarakat, bogarakat ismerjék meg. (sertés, szarvasmarha, házinyúl, fecske, gólya, veréb). Gyűjtsenek a gyerekek madárelését, s gondoskodjanak a madarokról.

Képről ismerjenek fel néhány vadon élő állatot.

A legnagyobb gyerekek ismerkedjenek meg az óvoda tágabb környezetével. Látogassanak el építkezésekre, háztáji gazdaságba, üzembe, s figyeljék meg az emberek munkáját, az alkalmazott technikai eszközöket, gépeket. Szerezzenek tapasztalatot az óvónő, dajka s más felnőttek munkájáról, s ezeket jelenítsék meg játékaikban is. Ismerkedjenek meg az iskola épületével, látogassák meg az első osztályos gyerekeket.

Ismerkedjenek meg szűkebb természeti és társadalmi környezetük, községünk értékeivel. Tegyenek látogatást a helyi Gróf Merán Fülöp Vadászati és Erdészeti Múzeumban, szervezzenek sétákat, kirándulásokat, biciklitúrákat az óvoda pedagógusai a Panoráma Tanösvényre, az orondi szőlőhegyre, Öreg-tóhoz, Tájházhoz, a helyi fazekas és festőművész házaspárhoz stb.

Fedezzék fel az évszakok szépségét, a színek árnyalatát, a környezet szennyeződéseit, a növények fejlődési feltételeit, (rügyeztetés, csíráztatás, kerti munka). Vegyenek részt a gyerekek a csoportszoba növényeinek gondozásában, az udvar rendbetartásában.

Az összegyűjtött természeti "kincseket" rendszerezék, hasznosítsák az óvónő segítségével

Legyen sok ismeretük a szárazföldi, vízi, légi közlekedésről.

Látogassák meg környezetük háziállatait, figyeljék meg életkörülményeiket, jellemző tulajdonságaikat. Az óvónő bővítse az állatokról szerzett ismereteiket, (vadon élő állatok, erdők-mezők madarai, hazai vizek állatai). A gyerekek figyeljék meg a napszakokat, nevezzék meg a hét napjait.

A gyerekek számára szervezett séták alkalmával mindig hívjuk fel a figyelmüket a környezet esztétikájára, annak megóvására, védelmére, környezetük tisztántartására. (környezettudatos magatartás alakítása). Tudatosodjon gyermekeinkben, hogy nem szemetelünk, a fákat, bokrokat, virágokat nem törjük, tépjük le - vigyázunk rájuk, a bogarakat, rovarokat megfigyeljük, nem bántjuk, erdei séta, kirándulás alkalmával vigyázunk az erdő csendjére, nyugalomára. „Vendégek vagyunk az erdőben!” „Csak azt vihetjük el az erdőből, amit az erdő önként odaad nekünk!” pl.: Lehullott leveleket, terméseket, kavicsokat gyűjtünk, de nem törjük le az élő ágakat, és lehetőleg a virágokat is természetes élőhelyükön csodáljuk meg. Ismerkedünk a Vértes védett flóra- és faunavilágával.

Törekszünk arra, hogy a gyermekeket olyan hatások ériék, amelyek környezetük felfedezésére, a rácsodálkozásra ösztönzik őket, ezért az éves nagy autóbuszos kirándulásunkat is a tágabb természeti és társadalmi környezetünk felfedezésére fordítjuk. Kirándulásaink gyakori célállomása: a Gaja-völgyi Tájéközpont, a csákvári Geszner-ház és a Fazekas Emlékház. A Vértesi Natúrpark egyéb csodás területein is megfordulunk, a csókakői várhoz és az erdőben megbújó várgesztesi erődítményhez kirándultunk, jártunk a gánti bauxit földtani parkban, a Balás Jenő Bauxitbányászati Múzeumban, de pusztakocsiztunk a Csíkvarsai-réten is.

Az a gyermek, aki megbarátkozik a természettel, megismerkedik annak szépségeivel, törvényszerűségeivel, a természeti folyamatok kölcsönhatásaival, reméljük, később természetes módon védeni is fogja majd ezeket az értékeket. Mindezeknek az értékeknek a felfedezése megalapozza a szülőföld iránti szeretetet, elköteleződést. Tovább gondolkodva pedig, remélhetőleg elvetjük a csírát a természettudományok iránti érdeklődésnek, fogékonyságnak.

Matematikai tartalmú tapasztalatok

Az óvodapedagógus használjon ki az óvodai élet során adódó minden alkalmat a matematikai tartalmú tapasztalatok gyűjtésére, alkalmazására. Motiválja a gyermekeket arra, hogy örömeiket leljék a matematikai összefüggések meglátásában, a problémák felismerésében, a megoldásban, az igazság megtalálásában. Gyarapítsa a gyermekek ismereteit a tér és a síkmértani formák bővítésével, pl. gömb, kör, háromszög. Építések során szerezzenek tapasztalatokat a geometria körében, használják a névutókat, ismerjék meg az irányokat, a szimmetria, a tükörkép fogalmát.

A szabad és minta utáni építések, a geometriai tapasztalatok segítik a térben és síkban való tájékozódást, akár csak a különböző labirintus játékok.

Végezzenek összehasonlításokat, válogatásokat változatos szempontok szerint, a gyermekekkel vetessük észre az azonosságokat és a különbözőségeket. Az összehasonlítások során legyen módjuk a mennyiségek közvetlen és közvetett összemérésére, relációk felfedezésére, kifejezésére; használják helyesen a relatív mennyiségi fogalmakat pl. kisebb-nagyobb, magasabb-alacsonyabb, hosszabb-rövidebb, ugyanolyan hosszú, ugyanolyan alacsony stb. A közvetett mérések során alkalmazott mérőegységek/mértékegységek és mérőszámok is segítik megalapozni a számfogalom kialakulását.

Rendezzenek sorba halmazokat, tárgyakat, személyeket (térben, síkban) mennyiségi tulajdonságaik szerint csökkenő és növekvő sorrendben. A pedagógus fedeztesse fel, hogy a sorozatok olyan rendszerek, amelyek a mindennapokban is életünk részei. A gyerekek szerezzenek sokrétű tapasztalatot a különféle válogatások és bontások gyakorlása során a rész-egész viszonyának értelmezéséről.

Számfogalom megalapozása halmazok összemérésével, a halmazok elemszámának összehasonlításával. A több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának megértése és használata párosítás eredményeként. A pár fogalmának értelmezése, ellentétpárok megértése és helyes használata, egyszerű főfogalmi kategóriák kialakítása a matematikai tapasztalatszerzés során.

Megszámlálás, leszámlálás 6-10-es számkörben 4-5 éves korban, az egyén és a csoport fejlettségének megfelelően. 5-6-7 éves korban halmazok összemérése, elemeik párosítása az egyén fejlettségétől függően nagyjából 15-ig, 20-ig; számlálás 20-ig. Kis számok értelmezése összkép alapján. A gyermekek ismerkedjenek meg a sorszámokkal játékos, életszerű szituációkban.

Az óvodapedagógus biztosítson folyamatosan olyan játékhelyzeteket, problémahelyzeteket, amelyekben a gyermekek megszilárdíthatják, elmélyíthetik matematikai ismereteiket. A spontán szervezett környezeti tapasztalatok bővítik, rendszerezik, fejlesztik az értelmi képességeket. A tevékenységek közben használják a logikai készleteket, ilyen jellegű képességfejlesztő játékokat.

A tevékenység szervezeti formáinak megteremtése

Hagyományápoló tevékenységünkben hónaponként számba vesszük a természet változásaihoz kapcsolódó jeles napokat, ünnepeket, szokásokat és eseményeket.

A társadalmi és természeti környezet megismertetésében érzelmileg telített, környezetünknek megfelelő, az egyes gyerekek számára konkrétan megtapasztalható élményeket nyújtunk. (előkészületek, gyűjtögetés, rendszerezés, séták, kirándulások).

A környezeti adottságainkból adódóan erdei óvodai programokat szervezünk. Az erdő közelsége lehetővé teszi, hogy gyakran tegyünk hosszabb-rövidebb erdei sétát, kirándulást. Ősszel és tavasszal legalább egy – egy alkalommal óvodánk mindegyik csoportja szervez félnapos "hátizsákos" kirándulást. Nyár elején a csákberényi óvodában "erdei óvoda" programot szervezünk mindhárom korosztály részére, olyan helyen, ahol a gyerekek egészséges életmódjának a biztosításához megvannak a feltételek.

Az óvodapedagógus lehetőség szerint készítsen minél több fényképet, esetleg videó felvételt a közvetlen tapasztalatokat közvetítő, felfedeztető tevékenységekről, hogy a gyermekek a felvételek többszöri megtekintése segítségével újra meg újra átélhessék a szép élményeket.

A matematikai tapasztalatszerzés - a formai és mennyiségi viszonyok felfedezése, a problémamegoldó tevékenység - szerves része a környező valóság megismerésének, (megfigyelések, tapasztalások, elemi kísérletek mikro csoportos formában).

A tapasztalatok, ismeretek rendszerezése a nagyobb gyerekek részére történhet kötött foglalkozások keretében, melyek rendszerét (hetente, kéthetente, témakörök lezárásaként) a csoportban dolgozó óvónők határozzák meg.

A gyermekek kommunikációs készségének, nyelvi képességeinek differenciált fejlesztése a közvetlen tapasztalatszerzés és ismeretszerzés során

A mikrocsoportos tapasztalatszerzés jó lehetőséget ad a gyermek-óvónő személyes beszélgetéseire is. Az óvónő minden gyerekre oda tud figyelni, minden kérdésére meg tud válaszolni. Ez a szervezeti forma kiválóan segíti a gyermekek szókincsének, nyelvi kifejezőkészségének a fejlesztését.

A valós élethelyzetek természetes módon teszik lehetővé, hogy a gyermekek alkalmazzák a helyes köszönést, bemutatkozást, megszólítást, véleménynyilvánítást, véleményütköztetést, a szándékok kifejezését, mint a kérdés, tudakozódás, üzenetközvetítés, vitakultúra eszközeit. Különös gonddal foglalkozunk az ingerszegény környezetből érkező gyerekekkel, igyekezzünk kompenzálni hátrányukat.

A gyermekek között erősödik a tapasztalatok közzététele, a látottak folyamatos elbeszélése. Az óvónő tegye lehetővé, hogy a gyermekek értelmesen, összefüggően kifejezhessék gondolataikat, érzelmeiket, kívánságaikat, észrevételeiket.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyerekek tudják lakcímüket, szüleik pontos nevét.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok között, gyönyörködni tudnak szépségében.

- A gyerekek ismerik a faluban található intézményeket, üzleteket.
- Ismerik a háziállatokat, vadállatokat, madarakat, bogarakat, környezetük növényeit, s azok gondozását.
- Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában. Ismerik a közlekedési eszközöket
- Felismerik a napszakokat, tudják a hét napjait.
- Felismerik, megnevezik környezetük színeinek sötét és világos árnyalatait is.
- Óvják, védik környezetüket, takarékosan bánnak az energiaforrásokkal.
- Ismerik az alapvető viselkedési szabályokat, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- A tárgyakat meg tudják számlálni legalább 10-ig, össze tudják hasonlítani nagyság, forma, szín szerint.
- Biztos számfogalommal rendelkeznek a 6-os számkörben.
- Megkülönböztetik a jobbra-balra irányokat, értik és helyesen használják a névutós kifejezéseket. (pl. alá, fölé).
- Kialakult a beszédhelyezethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető beszéd.

9.8. Munka jellegű tevékenységek

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató munka és munka jellegű játékos tevékenység.

A tevékenység célja:

- a gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát, kötelességteljesítését
- a környezettudatos viselkedési normák alakítása
- a munkavégzés közben is erősíteni a szülőföldhöz való tartozás érzését, a közösségért végzett munka örömét
- az önálló munkavégzésre való képességek fejlesztése (kitartás, önállóság, felelősség), a munka megbecsülésére nevelés
- a tevékenységekhez kapcsolódó spontán beszédhelyzetekben különböző beszédformák

(udvarias megszólítás, cselekvésre szólítás, utánzásra késztetés, kérés, buzdítás, dicséret verbális kifejezései), valamint a munkavégzéssel kapcsolatos fogalmak, ok-okozati összefüggések helyes szóbeli kifejezéseinek gyakorlása

Az óvodapedagógus feladata:

- cselekvő tanulással a különböző típusú munka jellegű tevékenységek szervezése, azok feltételeinek biztosítása
- a munkavégzéshez szükséges készségek, képességek, tulajdonságok alakítása, a gyermekek egyéni képességeinek figyelembevételével
- biztosítsa, hogy a gyermekek munkavégzése közben olyan tapasztalatokat szerezzenek – célirányos közreműködéssel – amelynek hatására kialakul bennük a munka céljának tudata, a felelősségérzet, a munka iránti tisztelet, az eredmények megbecsülése, hasznosságának értelme
- a munkavégzéssel kapcsolatos fogalmak, ok-okozati összefüggések, műveletek verbális megnevezése, mondatba foglalása által az anyanyelv fejlesztése

A különböző típusú munkajellegű tevékenységek tervezése, s azok feltételeinek biztosítása 3-6-7 éves korban

Az óvodások munkajellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, elsősorban önmagukért, majd a közösségért végzik. Kezdetben az óvodapedagógus segítségével, később teljesen önállóan, öntevékenyen.

Az óvodapedagógus

- mindegyik munkafajtánál adjon mintát az eszközök, fogások s azok sorrendiségének megismeréséhez
- úgy segítsen a gyermeknek, hogy minél többször át tudják élni a munka örömét, a célért vállalt erőfeszítés szépségét, nehézségét
- tervezze meg az egyéni megbízások lehetőségeit, pl. információk közvetítése, kisebbek segítése az öltözködésben, ajándékkészítés a kicsiknek, az ünnepek, jeles napok, rendezvények előkészítése, stb.
- teremtsen lehetőséget a gyerekeknek a növények gondozására, az udvari munkákban való tevékeny részvételre

Mivel a gyermekek egyéni sajátosságai, otthonról hozott indíttatásai különbözőek, ezért fontos, hogy egyes követelményminták rugalmasan legyenek kezelve. Szükséges a gyermekekkel szembeni egyéni bánásmód alkalmazása a kialakítandó készségek eredményes fejlesztéséhez.

A **legkisebbek** tevékenyen végezzék az önkiszolgálást az étkezések során. Az erejükhöz mérten vegyenek részt a csoportszoba rendjének helyreállításában, a ruháik rendbetartásában. Az udvarrendezésében vállaljanak részt – homokozó játékok helyrevitele, levelek összegyűjtése, fű elhordása, stb.

A **nagyobb gyerekek** közösségi kapcsolatát jól fejleszti a naposi munka, amit akkor célszerű bevezetni, ha a gyerekek készségszinten ismerik a munkafolyamat menetét, fogásait (az önkiszolgáló tevékenység ezt jól előkészíti).

A **legnagyobb óvodások** önállóan végzik a naposi munkát. Közös en eldöntik a munka elosztását, ízletesen terítenek. Étkezés után rendbe teszik az asztalt és környékét.

Segédkeznek a játékok, bútorok lemosásában, a kicsik öltöztetésében.

Segítsék a járdák rendbetartását, söprését. Az udvarrendezésben minél több műveletet tudjanak önállóan végezni. (gereblyezés, a fű, falevél kosarakba gyűjtése, tároló helyre szállítása)

Ügyeljünk arra, hogy az elvégzett munkát mindig reálisan értékeljük, a nehéz körülmények közül érkező kisgyerekeket is sikerélményhez juttassuk e tevékenység által is. Segítsük, biztassuk őket, adjon az óvónő pozitív mintát egymás munkájának a megbecsülésére.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek szeretnek közösen dolgozni
- Önállóan, igényesen végzik az önkiszolgáló és naposi munkát
- Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások elvégzésére
- Tisztelik, megbecsülik egymás munkáját
- A közösségért végzett munka során megjelenik helyes önértékelésük, nő önbizalmuk
- Jellemzi őket a felelősségérzet, a feladattudat és a kitartás

10. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE

A gyermekek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a **napirend és a hetirend** biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermekek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, rugalmas szervezésével valósulnak meg.

Az óvodai élet megszervezésének alapelvei:

- az óvodai nevelés a törvényes előírásoknak megfelelően történjen, jóváhagyott helyi Pedagógiai Program alapján
- programunkkal a helyi szükségleteket, az óvodába járó gyermekeket és családjaikat kívánjuk szolgálni.
- biztonságos együttlétre, megfelelő testi-lelki gondozásra, az óvodai élet nyitott, szeretetteljes légkörének megvalósítására törekszünk
- a gyerekeknek az adott természeti környezettel való kapcsolata tág lehetőséget biztosít a fejlesztésükre
- tiszteletben tartjuk a gyerekek adottságait, érdeklődését, önállóságukat, segítjük önkifejezésüket, személyiségük természetes fejlődését
- az óvodai nevelés egészében komplexitásra törekszünk, az ismereteket összefüggésben sajátítják el a gyerekek úgy, ahogy a környezetükben előfordul
- meghatározó szerepet szánunk a játéknak, mesének, énekes játékoknak, a mozgásnak, a külső világ tevékeny megismerésének (azon belül a matematikai tapasztalatok szerzésének), a munka jellegű tevékenységeknek és az évszakokhoz kapcsolódó ünnepkörök és jeles napok, hagyományok ápolásának

Az óvodai élet szervezési feladatai

- a szervezeti és időkeretek rugalmassága biztosítsa a gyermekek sokoldalú fejlesztéséhez szükséges párhuzamosan végezhető tevékenységeket
- a személyi feltételek optimális megléte biztosítsa a gyermekek szakszerű, tudatos, átgondolt, jól szervezett tevékenységét
- a kötelező továbbképzések teljesítése feleljen meg az óvoda szakmai érdekeinek, de találkozzon az óvodapedagógus elképzelésével is
- a tárgyi feltételek folyamatos biztosításával és fejlesztésével lehetővé kell tenni az esztétikus, ingergazdag környezetet a gyermekek szükségleteinek kielégítésére.

- a gyerekek által használt tárgyi felszereléseket számukra hozzáférhető módon és a biztonságukra figyelemmel kell elhelyezni

10.1. Napirend

A gyermekekre nagy hatással van a feszültségektől mentes együttlét, az örömteli hangulat, az óvodapedagógus érzelmgazdagsága, az óvoda egész életének átgondoltsága.

Célja: a megfelelő napi életritmus kialakításával a gyermekek testi – lelki harmóniájának a megteremtése.

Tervezésnél az óvónő vegye figyelembe, hogy

- a gyermekek szükségleteire, higiénikus gondozására fordítható időszükséglet a gyerekek érdekét szolgálják
- a szabad játékra elegendő időt biztosítson
- egész nap során érvényesüljön a folyamatosság és a rugalmasság
- a gyermekek délutáni pihenése élettani szükséglet (délutáni alvás időtartama a legkisebbeknek 2 óra, a nagyobbaknak 1,5 órára rövidül, majd a legnagyobbaknál az egy órás pihenés is elegendő lehet)
- a napirendben külön legyen idő meghatározva a gyerekek rendszeres mozgásos lehetőségeire, edzésére

A javaslat alapján a csoportokban az óvodapedagógus dolgozza ki a gyermekek számára leginkább ideális napirendet (csoportnapló). Az állandóan vagy ciklikusan megjelenő tevékenységek nyugalmat, folytonosságot, támaszt biztosítanak a kisgyermek számára.

Nyári időszakban a napirend megváltozik.

Javaslat a gyerekek napirendjének elkészítéséhez

A tevékenység kezdete - vége	Tevékenység	A tevékenység időtartama
7:00 – 9:00	<ul style="list-style-type: none"> • A gyermekek fogadása, szabad játék, szabadon választott tevékenység • Testápolási teendők (gondozás, önkiszolgálás, egészségügyi szokások gyakorlása) • Folyamatos tízórai 	2 óra
9:00 – 12:00	<ul style="list-style-type: none"> • JÁTÉK A CSOPORTSZOBÁBAN • párhuzamosan végezhető tevékenységek 	3 óra

	<p>(irányított játék, kötetlen és szervezett tevékenységek, tevékenységekben megvalósuló tanulás, hagyományőrző tevékenységek, „zöld” programok)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mindennapi mozgás – időjárástól függően – edzés: kocogás, futás az udvaron, vagy játékos mozgás a tornaszobában, csoportszobában • JÁTÉK A SZABADBAN • mikro csoportos tapasztalatszerzés, séta, kirándulás, szabályjátékok, spontán mozgásos tevékenységek az udvaron 	
12:00 – 13:00	<ul style="list-style-type: none"> • Testápolási teendők (öltözködés, egészségügyi szokások gyakorlása, önkiszolgálás, naposi munka) • Ebéd, mosdózás 	1 óra
13:00 – 15:00	<ul style="list-style-type: none"> • Pihenés, alvás mesével, altatódalokkal • Folyamatos ébredés, gondozási feladatok 	2 óra
15:00 – 17:00	<ul style="list-style-type: none"> • Uzsonna (folyamatos) • JÁTÉK – időjárástól függően – a csoport szobában, illetve az udvaron, egyéni fejlesztési lehetőségek kihasználása 	2 óra

10.2. Hetirend

Célja:

- megfelelő időkeret biztosítása a testi, lelki és értelmi képességek közös, illetve differenciált fejlődésére, fejlesztésére.

A gyermekek heti tevékenységformái

A fejlődés, fejlesztés szinterei egyrészt a megfelelő időtartamú párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységek, másrészt a növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások.

Délelőtti tevékenységekben megvalósuló tanulás	Verselés, mesélés		
	Mozgás, mozgásos játékok	Rajzolás, mintázás, kézimunka	Ének, zene, gyermektánc, énekes játékok
	Barkácsolás		
	Külső világ tevékeny megismerése		
	<ul style="list-style-type: none"> • környezetkultúra és biztonságos életvitel szokásainak alakítása • spontán és szervezett tapasztalatszerzés – - Matematikai tapasztalatszerzés 		
Udvari tevékenységekben megvalósuló tanulás	Külső világ tevékeny megismerése		
	<ul style="list-style-type: none"> • megfigyelések, tapasztalatszerzés, séták, kirándulások – • napi edzés – kocogás (rossz idő esetén a csoportszobában, tornaszobában mozgásos tevékenység) • mozgásos játékok, szabály játékok 		

A tevékenységek komplex módon, a hét során egymásra épülő tartalommal, sokoldalú tapasztalat,- és ismeretszerzési lehetőséggel valósulnak meg – játékos tevékenykedtetés által.

10.3. Az óvoda csoportszerkezete

Intézményünk 4 csoportja két telephelyen működik.

Csókakón és Csákerényben két- két csoport működik, ott az adott nevelési évben beíratott gyermekek életkor szerinti összetétele befolyásolja a csoportbeosztást. Ha lehetőségünk adódik rá, az egyik csoportot azonos életkorú, a másik csoportot vegyes életkorú gyermekekből szervezzük. Ha erre nincs mód, két-két vegyes csoporttal működnek az óvodák.

Az óvoda csoportszerkezetének kialakításakor figyelembe vesszük

- a gyermekek személyiségét, fejlettségét
- a gyermekközösségek szociális összetételét

A vegyes életkorú – részben osztott, osztatlan – csoportok szervezeti keretei a különböző fejlődési ütemű gyerekeknek egyaránt kedvező fejlődési környezetet nyújthatnak.

Legyünk figyelemmel arra, hogy

- 5 éves kor előtt a gyermekek szociális kapcsolata, kötődése igényli, hogy lehetőleg ugyanaz a két óvónő nevelje őket
- a gyermek fejlődése 5 éves kor után már szociálisan is alkalmas az óvónőváltásra, ha erre a fejlesztési feladatok, a helyi sajátosságok készítetik az óvodát.

11. A DOKUMENTÁCIÓ

Az óvodai nevelés tervezésének, valamint a gyermekek fejlődésének nyomon követéséhez használandó kötelező dokumentumok:

- Pedagógiai Program
- Éves munkaterv
- Csoportnapló – szokás- és szabályrendszer, műveltségtervek tevékenység terve, szervezési feladatok
- Éves ütemtervek
- Tematikus tervek
- Egyéni fejlesztési terv beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek esetében
- Fejlődési napló (személyiség lap)

Célja:

- átlátható dokumentálás, ami alapján nyomon követhető a gyermekek és a csoport fejlettségi szintje
- a pedagógiai tervek, dokumentumok hűen tükrözzék az óvodában folyó nevelőmunkát és koherencia jellemezze a dokumentáció egyes elemeit.

Az óvodapedagógus feladata:

- a különböző pedagógiai folyamatok dokumentálása, a törvény által előírt dokumentumok vezetése

- a gyermekek adatainak előírás szerű vezetése
- fejlettségmérő lapon követni kell a gyermek fejlődését az óvodába lépéstől az iskolakezdésig.
- a megfigyeléseket folyamatosan rögzítse, az esetleges szakértői véleményeket pedig mellékelje a személyi anyaghoz

11.1. A gyermekek fejlődésének nyomon követése

Célja:

- nevelőmunkánk eredményességének, a gyermekek fejlődésének figyelemmel kísérése

Feladata:

- a gyermek fejlődésének folyamatos nyomon követése során tapasztalt megfigyelések, eredmények írásbeli rögzítése
- a szülő részére megfelelő, korrekt, rendszeres tájékoztatást adni gyermeke fejlődéséről
- amennyiben a gyermek fejlődésében számunkra megoldhatatlan problémát tapasztalunk, időben forduljunk a szakszolgálathoz

A gyermek fejlődésének nyomon követéséhez alkalmazott módszereink:

- megfigyelés
- elemzés
- értékelés
- mérés

A gyermekek fejlődési naplója (személyiség lapja) tartalmazza:

- gyermek anamnézisének
- fejlődési lapját
- fejlettség mérés dokumentációját (nagy csoport)
- amennyiben Szakértői Bizottság vizsgálta, annak szakvéleményét, a fejlődést szolgáló intézkedésre tett javaslatot
- a szülői tájékoztatásról szóló feljegyzéseket
- tankötelezettség megállapításához szükséges szakvéleményt

12. A PROGRAM TARTALMI KERETEI

12.1. Hagyomány, népszokások

„A múlt tisztelete az a vallás, mely az új nemzedék köteleméke.

Ne veszítsünk el semmit a múltból, mert csakis a múlttal alkothatjuk a jövőt.„ (Anatol France)

Programunk tartalmát az évszakok jeles napjaira, ünnepeire épülő hagyományápolás foglalja keretbe, ami sokoldalú tevékenykedtetésre ad módot, s betekintést enged gyermekeinknek a múlt megismeréséhez, mely megismerés a jelenen át a jövőt is formálja.

A ma falun élő gyermekek nem születnek bele már a hagyományokba, mint régen, s általa ez az emberformáló, egyéniséget gazdagító kultúra sem épül be közvetlenül, észrevétlenül a személyiségükbe.

A hagyományokon alapuló népszokások hozzásegítik a gyermekeket a népi, nemzeti értékek megismeréséhez, valamint a szülőföldre, a néphez, a hazához való kötődést erősítik. A gyermeki élettel jól összekapcsolhatóak, sokoldalú tevékenykedtetésre adnak módot.

A gyermekek az évek múlásával megszokják az évszakokhoz kapcsolódó ünnepek, jeles napok ismétlődését. A közös élmények, az izgalmakkal teli várakozás, készülődés, gazdagabbá teszik életüket és személyiségüket, kialakul és erősödik az ünnepelni tudás képessége.

A mai gyermekek is megtalálják benne a szépséget, az örömet és a követendőt.

A játék, amely az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze, örömet és boldogságot ad a kisgyermeknek, s jól ötvözhető a néphagyományok ápolásával és a természetszeretettel.

A környezettudatos magatartás alakításának, az újrahasznosítás, a természet erőinek, kincseinek felhasználása, tisztelete, azok óvása a régi emberek számára az életet jelentette.

Ezen értékek közvetítése programunkban olyan óvodapedagógust kíván, aki

- meg tudja teremteni azt a miliót, amelyben az óvodába lépés első pillanatától a nevelés szerves részévé válik a hagyományápolás, így a modern világgal ötvöződve tovább él a népi kultúra, s a mai gyerekek is megtalálják benne a szépséget, az örömet és a követendőt
- ismeri, szereti a gyermekfolkloort, képes azonosulni azzal
- tudja a népszokások eredetét, ismeri azok lényegét, hiedelemvilágát, jelképeit
- jártasságra tett (teszt) szert a kézművességben, illetve érdeklődik azok iránt
- számos népi játékot, népmesét, népdalt ismer
- merít, gyűjt az óvoda környezetének hagyományaitól

Ugyanakkor mértéktartásra kell törekedni. Elsősorban az óvodai életbe jól illeszkedő hagyományokat ápoljuk, amelyek a gyermeki élettel harmonikusan összekapcsolódnak.

Hagyományörző tevékenységünket a négy évszak adta keretbe foglaljuk, melynek tartalma szerves része nevelő fejlesztő munkánknak.

12.2. Az óvodában ünnepelhető jeles napok, hagyományos ünnepek, „zöld” jeles napok

Célja:

- az ünnepre, hagyományokra hangoló örömteli közös készülődés (esetenként szülőkkel együtt)
- gyermekek érzelmi életére és szociális viselkedésére gyakorolt pozitív hatás
- az ünnepek érzelmi hatásával a szülőföldre való tartozás érzésének erősítése, a haza fogalmának megértetése
- anyanyelvi nevelés az irodalmi élmények által

Az óvodapedagógus feladatai:

- közös előkészületek az ünnepre, jeles napokra (díszítés, rendezés, közös alkotás).
- maradandó emlékek, irodalmi és zenei élmények biztosítása, melyek felelevenítődnek beszédükben, játékaikban, egyéb tevékenységeikben.
- hagyományok, értékek őrzése, továbbadása

Az ŐSZ jeles napjai, ünnepei

- Kisasszony napja (szeptember 8. fecskék költözése)
- Mihály nap (szeptember 29.)
- A népmese napja (szeptember 30.)
- Állatok világnapja (október 4.)
- Dömötör napja (október 26.)
- Szüret
- Takarítási világnap (papír- és vasgyűjtés)
- Márton nap (november 11.)
- Katalin nap (időjósító nap)
- András nap – „András zárja a hegedűt” (táncház)

A TÉL jeles napjai, ünnepei

- Advent (november 30. utáni első vasárnaptól a 4. vasárnapig)
- Borbála (december 4.)

- Mikulás (december 6.)
- Luca- napi bolondságok (december 13.)
- Karácsony (december 24-26)
- Vízkereszt (január 6.)
- Gyertyaszentelő (február 2.)
- Farsang (vízkeresztől hamvazó szerdáig)
- Télúzó Kiszérés

A TAVASZ jeles napjai, ünnepei

- „Jönnék a huszárok!” –márc.15.
- Víz világnapja (március 22.)
- Virágvasárnap
- Húsvét (az első tavaszi napéjegyenlőség utáni holdtöltére következő vasárnap)
- Fehérvasárnap (húsvétot követő vasárnap) – „Komázás”
- Föld világnapja (április 22.)
- Május elseje (májusfa állítása)
- Madarak, fák napja (május 10.)
- Gyereknapi
- Pünkösdi (húsvét után az 50. napon)

A NYÁR jeles napjai

- Aratás (arató koszorú)
- Új kenyér ünnepe (augusztus 20.)

„ZÖLD” jeles napok

- Ősz: takarítási világnap, állatok világnapja
- Tél: madárkarácsony, madárvédelem, madáretetés
- Tavasz: víz világnapja, Föld napja, Madarak,fák napja

További ünnepeink, rendezvényeink

- A gyermekek születésnapja.
- Játsház (karácsonyi, húsvéti)

- Munkadélutánok (közös munkálkodás a szülőkkel - vásárfia készítése, adventi készülődés)
- Évszak koncertek, bábszínházak
- Anyák napja
- Évzáró, nagycsoportosok búcsúztatása
- Erdei ovi hete
- Családi nap
- Táncház

A hagyományörzés ajánlott tartalmai

Minden jeles napot, ünnepet egy hosszabb előkészület vezet be, amely során az óvónő a gyermekek kíváncsiságát kielégítve, folyamatosan változatos tevékenységeket biztosít.

A hagyományok ápolása közben történő együtt játszás, együtt munkálkodás, tervezgetés örömtelivé, izgalmassá teszik a várakozás időszakát.

Maga az ünnep külsőségeivel együtt sem lehet erőltetett, betanított forma, hanem vidám hangulatú, felszabadult együttlét kell, hogy legyen.

Az ünnepek, jeles napok tartalmait nem bontjuk életkorokra, tiszteletben tartva az óvodapedagógusok személyiségét, módszertani szabadságát. Mindenki a saját csoportjára, személyre szabottan jeleníti meg azokat.

ŐSZ

- Betakarítás a kiskertekben, a határban – szüretelés egy családnál, szüreti multság, befőzések.
- Őszi termékek gyűjtögetése – felhasználása a napi tevékenységekben, termésjátékok készítése, készülődés a vásárra.
- Mihály nap, Dömötör napja – a behajtás napja – Mihály napi, Dömötöri vásár az óvodában.
- Betakarítás, levélsöprés, töklámpás készítése – őszi munkák a természetben, a ház körül.
- Márton naphoz kapcsolódó tevékenységek (libás játékok, lámpás készítése).
- Évszakhoz illő népi dalos játékok, népmesék, versek, tevékenységek (pl. fonós játékok, kukoricamorzsolás).
- „András zárja a hegedűt” - táncház, az őszi időszak lezárása.

TÉL

- Advent jelképei – koszorú, naptár készítése – játszóház a szülőknek.
- Borbála napon cseresznyefa ág vízbe helyezése.
- Luca napi búzaültetés, Luca naptár készítése, Luca napi bolondságok, Lucázás
- Mikulásvárás.
- Karácsonyi előkészületek: mézeskalács sütés, ajándékkészítés, karácsonyfadíszek készítése, fadíszítés
- Karácsonyi köszöntés – pásztorjáték, regölés, bölcsőcske, stb. (Nagyik karácsonya, Gyertyafényes karácsony a szülőkkel)
- Újévi jókívánságok
- Vízkereszt – Háromkirály járás, karácsonyfa bontás
- Madáretetés, madárkarácsony
- Téli sportjátékok
- Télűző farsangi mulatság – farsangi fánk sütése
- Téli tevékenységek – szövés-fonás, morzsolás, tollfosztás, csuhézás, varrás, madáretetés, madárbefogás, madárgyűrűzés.
- Téli ünnepkörhöz tartozó dalok, dalos játékok, időjóslo mondókák, táncház
- Gyertyaszentelő (február 2.) – időjósolás, medvés játékok
- Télűző KISZÉZÉS

TAVASZ

- Márc. 15. – Jönnek a huszárok! Jelképek, ünneplés méltó módon, alkalomhoz illő versek, dalok segítségével.
- Tavaszi „határjárás”- hajtatás, csíráztatás.
- Március 22. A VÍZ világnapja – vizes élőhelyek felkeresése.
- A FÖLD napja április 22. – tavaszi udvarrendezés, veteményezés, palántázás, virágosítás a gyerekekkel közösen.
- Nagytakarítás az óvodában, udvarrendezés a szülőkkel közösen, kültéri játékok felújítása, festése.
- Húsvéti készülődés –tojásfestés, írókázás, berzselés, stb. – játszóház a szülőkkel közösen.
- Locsolkodás, komatál-küldés a másik csoportnak.
- Május 10. Madarak, fák napja – „Madárdalos Óvoda” programok – odú-les, odú takarítás, madárgyűrűzés, madár-megfigyelési napló vezetése. Kirándulás a Vértesben, látogatás a helyi Vadászmuzeumban.

- Májusfa – állítás, kitáncolás – pünkösdőlés.
- Tavaszköszöntő, tavaszhívogató játékok, évszakhoz kapcsolódó versek, mesék, dalos játékok, táncház (zöldágjárók, szerepcserélők, párválasztók, stb.).
- Gyereknapi vetélkedő játékok, népi játékok – családi napon a szülőkkel is.
- Kirándulások erdőbe, mezőre, vizes élőhelyekhez – növényi játékok készítése (fűsíp, pitypang-koszorú, stb.)

NYÁR

- Séták erdőben, réten, kirándulások.
- Nyári termések, gyógynövények gyűjtése (búza, kamilla, kakukkfű, gyermekláncfű stb.).
- Aratás előtt kalászgyűjtés, búzacoszorú készítése.
- Az új kenyér ünnepe (augusztus 20.).
- Különböző technikákkal barkácsolás, kézimunka.
- Népi kismesterségek gyakorlása – nemezelés, agyagozás, rongybaba készítés, stb.
- Sportszerű népi játékok.
- Sárkánykészítés, röptetés.
- Az évszakhoz, tevékenységekhez illő népmesék, versek, mondókák – tündérmesék.

13. SAJÁTOS FELADATOK, SPECIÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK

13.1. Gyermekvédelem az óvodában

Az óvodai gyermekvédelem magába foglalja a gyermekközösség egészére kiterjedő, ezen belül minden egyes gyermek harmonikus személyiségfejlesztéséért kifejtett pedagógiai tevékenységet.

Fontos alapelv munkánkban, hogy a gyermeket érintő döntéseink meghozatalában minden esetben a gyermek mindenképp felett álló érdekét kell figyelembe vennünk.

Az óvodás korú gyermeket az emberhez méltó jogok és a gyermeki élethez méltó körülmények illetik meg.

A hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, és a veszélyeztetett gyermekek nevelésében az óvoda kettős szerepet tölt be. Megvalósítja a gyermekvédelemmel kapcsolatos pedagógiai feladatokat, jelző és kezdeményező funkcióval pedig segíti a speciális gyermekvédelmi rendszer tevékenységét.

Gyermekvédelmi munkánkat meghatározó dokumentumok a *gyermek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. tv. és a 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről.*

A gyermekek szocializációjának elsődleges terepe a család, ezért a megelőzésben is ez a legfontosabb színtér. A családvédelem, a sokoldalú családgondozás eszközeivel erősíteni kell a gyermek elsődleges közösségi színterét, a családot, abban, hogy alkalmassá váljon a nevelésre a szocializáció funkciójának ellátására, betöltésére.

A hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyerekekre fokozottabban figyelve, egyéni fejlesztéssel olyan helyzeteket teremtünk, hogy képes legyen bekapcsolódni közösségünk életébe. A fejlesztés színtere elsődlegesen ebben az esetben is a JÁTÉK, az önfelelt játék, amelyhez egyéb tevékenységek is kapcsolódnak.

Az eredményes munkavégzés feltétele: sok-sok ötlet, türelem, empátia, tolerancia, diszkréció, titoktartási kötelezettségnek való megfelelés, folyamatos kapcsolattartás a családdal, az óvónők egymás közötti beszélgetései, rendszeres esetmegbeszélések a gyermekjóléti szolgálat munkatársaival, szükség esetén külső partnerekkel, további segítő személyekkel való kapcsolatfelvétel (orvos, védőnő, pedagógiai szakszolgálat gyógypedagógiai munkatársai, pszichológus), karitatív tevékenység, folyamatos információáramlás működtetése.

Célunk:

- elfogadó, toleráns légkört teremteni olyan pedagógiaileg tervezett fejlesztő környezetet kialakítani és bánásmódot alkalmazni, amely eleve kizárja annak lehetőségét, hogy bármelyik gyermek származása, színe, vallása, etnikai hovatartozása vagy bármely más oknál fogva hátrányos helyzetbe kerüljön
- minden gyermek részére biztosítani a fejlődéshez szükséges feltételeket, azokat a lehetőségeket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a gyermek képességeit, tehetségét kibontakoztathassa, szükség esetén csökkenthesse azokat a hátrányokat, amelyek születésénél, családi szociális helyzeténél vagy bármely más oknál fogva fennállnak
- olyan kapcsolat kiépítése a családdal, a gyermekjóléti és a szakszolgálati intézményekkel, amely lehetővé teszi, hogy szükség esetén a gyermek megkapja mindazt a segítséget, amely személyiségének pozitív fejlődéséhez nélkülözhetetlen
- a gyermekvédelmi feladatokat minden óvónő végezze, együttműködve a gyermekvédelmi megbízottal és az óvodavezetővel

A gyermekvédelmi megbízott feladatai:

- nevelési év elején összegyűjti a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyerekek adatait
- munkatervet készít, mely tartalmazza a kapcsolattartás formáit – csoportos óvodapedagógussal, szülői munkaközösséggel, orvossal, védőnővel, önkormányzattal
- a feladatokat időrendben rögzíti, segélyezésre javaslatot tesz, segíti a Pedagógiai Szakszolgálat vizsgálatára irányítást
- ha a gyermek veszélyeztetettségének megakadályozása érdekében tett óvodai intézkedések lehetőségei kimerültek, felveszi a kapcsolatot az illetékes szervekkel és intézkedést kér azoktól a szakemberektől, akik illetékesek a gyermek problémáinak megoldásában (gyermekjóléti szolgálat, védőnő, orvos, jegyző)

Az óvodapedagógus feladata

- az óvodához fűződő pozitív érzelmi viszony megalapozása és fenntartása
- a lemaradások korai felismerése, a hiányosságok pótlása, differenciált és egyéni bánásmód fokozott alkalmazása
- közreműködik a gyermekvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében
- a nevelő- fejlesztő munkában figyelembe veszi a gyermekek egyéni képességeit, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális háttérét, lemaradását, segíti a gyermekek

képességeinek optimális kibontakozását, illetve a valamely oknál fogva hátrányos helyzetben lévő gyermekek hátrányának csökkentését, felzárkóztatását

- kapcsolattartás a családdal, a védőnővel, a gyermekorvossal, Pedagógiai Szakszolgálattal, Gyermekjóléti Szolgálattal, indokolt esetben eljárás kezdeményezése a gyermekvédelmi hatóságnál
- nyitottan segítő együttműködéssel fordulni a szülő, a család problémája felé

13.2. SPECIÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK

A gyermekek képességeinek kibontakoztatása érdekében az óvodában a gyermekek és a szülők érdeklődése alapján és lehetőségeink figyelembevételével különféle szolgáltatásokat szervezhetünk, illetve adhatunk azoknak helyet.

13.2.1. A Pedagógiai Program megvalósítását segítő szolgáltatások

- Logopédiai ellátás
- SNI gyerekek és BTM nehézséggel küzdő gyerekek ellátása
- Élmény és tapasztalatszerző kirándulások a tágabb környezetben (autóbusszal)
- Erdei Óvodai programok
- „Madárdalos Óvoda” programjai

13.2.2. Térítésmentes szolgáltatás

- Hittan (a nevelési év elején igényfelmérést végzünk, majd a nevelési időn kívül biztosítunk lehetőséget a református és katolikus hittanra))
- OVI – foci program

13.2.3. Térítés ellenében nyújtott szolgáltatás (a nevelési időn kívül, a szülők igénye alapján)

- Szenzomotoros torna
- Uszodalátogatás

14. ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZERE

14.1. Az óvoda és a család

A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége. Az óvoda a családdal együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermekek fejlődését. A gyermekek harmonikus fejlesztése érdekében korrekt partneri együttműködés szükséges a család és az óvoda között. A folyamatos kölcsönös információ, az állandó, rendszeres kontaktus nemcsak biztonságot jelent szülőknek, pedagógusnak egyaránt, hanem hozzájárul a gyermek fejlődéséhez, fejlesztéséhez.

Elengedhetetlen feltétel a családok véleményének, javaslatainak, kéréseinek, kifogásainak figyelembe vétele, az együttműködés.

Az együttműködés formái:

- Szülői értekezletek – azokon tapasztalatcserére való törekvés – (évente legalább két alkalommal), nevelési eljárások elemzése, pedagógiai előadások, stb. A szülői értekezleteken tartózkodjunk a gyermekek egyenkénti, ill. családon belüli nevelésének értékelésétől. A szülői értekezletek konkrét témái mellett a rendszeres segítségadás céljából javaslatokat teszünk: pl. a gyermeki önállóságot segítő feltételekre, eredményes szülői irányításra, vagy a helyes értékelő rendszer kialakítására (jutalmazás-büntetés).
- Családlátogatások
- Anyás beszoktatás
- Nyílt napok
- Igény és elégedettségi vizsgálatok, felmérések
- Szülőkkel együtt szervezett rendezvények, ünnepek, kirándulások, munkadélutánok, stb.
- Szülői fórumok (érdekegyeztetés, érdekérvényesítés)
- Szülői szervezet működtetése

14.2. Az óvoda és az iskola

Az óvoda és iskola kapcsolatában alapvető cél, hogy az átmenetet zavartalanabbá, zökkenőmentesebbé tegyük. Az együttműködés alapelve a kölcsönös nyitottság.

Az óvoda törekedjen arra, hogy kialakítsák a gyermekekben az iskolakezdés iránti pozitív viszonyt, hozzáállást; az óvodapedagógusok keltsék fel a gyermekek érdeklődését, kíváncsiságát az iskolai élettel szemben.

A körzetiesileg illetékes iskolával a kapcsolattartás folyamatossága az együttműködés nélkülözhetetlen eleme. A kapcsolatok kialakításában, fenntartásában az óvoda legyen nyitott. A tagóvodák szintjén, a helyi sajátosságokra épülő együttműködési program alapján mindez úgy valósuljon meg, hogy az a gyermekek zavartalan iskolakezdését segítse elő.

Az együttműködés formái:

- Nyílt napok az óvodában
- Óralátogatás az iskolában
- Játszóházak, iskolanyitogató látogatása
- Iskolások előadásai óvodásainknak
- Iskola bemutatkozása óvodai szülői értekezleten
- Kölcsönös tapasztaltcserék, tájékoztatások
- Egymás ünnepein, rendezvényein való részvétel

A kapcsolattartás formái:

- Látogatás
- Tájékoztatás
- Megbeszélések

14.3. Az óvoda és a fenntartó

A folyamatos kapcsolattartás elengedhetetlen, hiszen a Társulás gondoskodik az intézmény fenntartásáról, finanszírozásáról, az itt folyó nevelés színvonalának biztosításáról.

A Vértessalja Önkormányzati Társulás legfőbb döntéshozó szerve a Társulási Tanács. Tagjai a társult önkormányzatok mindenkor polgármesterei, döntéseit ülésen, határozat formájában hozza meg.

A kapcsolattartás formái:

- A tanács ülésein való részvétel
- Folyamatos konzultáció

Helyi önkormányzatok

A helyi önkormányzatok feladatellátási kötelezettségüknek nem intézményfenntartással, hanem társulási formában tesznek eleget. A tagintézmények működéséhez nem elegendőek a központi normatív támogatások, települési hozzájárulás is szükséges, ezért minden tagóvoda jól felfogott érdeke a szoros kapcsolattartás.

14.4. Tagóvodák

A tagintézményekben felhalmozott szakmai és emberi érték, tapasztalat, számos előny megteremtésének lehetőségét hordozza magában. Az eltérő nevelési gyakorlat és tapasztalat az egymástól való tanulás és a tapasztalatátadás lehetőségét kínálja. Egészséges versenyszellem alakulhat a tagóvodák között. A képzési, továbbképzési programok összehangolásának lehetősége elősegíti a pedagógusok szakmai fejlődését. A tagóvodák közötti, illetve intézményi szintű rendezvények, programok a szakmai sokszínűséget, az együttműködést, a szemlélet és a közösségi élet formálását szolgálják, a közös cselekvés örömét nyújtják.

14.5. Pedagógiai Szakszolgálatok és szakmai szolgáltató intézmények

A Pedagógiai Szakszolgálatok az óvodai élet alatt a gyermekek nevelését speciális szakismereteikkel segítik.

A pedagógiai szakmai szolgáltató az óvoda, a fenntartó, az óvodavezető és a óvodapedagógusok munkáját segíti (szaktanácsadás, mérés-értékelés, pedagógiai tájékoztatás, továbbképzés szervezése stb.).

14.6. Gyermekjóléti Szolgálat

Az együttműködés tartalmát a különleges bánásmódot igénylő gyermekek, a veszélyeztetett helyzetben lévő gyermekek, és a hátrányos helyzetű gyermekek nevelésével összefüggő feladatok alkotják.

14.7. Orvos, fogorvos, védőnő

A rendszeres, ütemezett vizsgálatok a gyermekek egészségvédelmét szolgálják, az egészséges életmód alakítása terén kiemelt jelentőségűek.

14.8. Közművelődési intézmények

A közművelődési intézmények (közösségi ház, művelődési ház, könyvtár) rendezvényein a gyermekek - életkori sajátosságait, érdeklődésüket figyelembe véve - részt vehetnek az óvodapedagógus vezetésével.

14.9. Civil szervezetek

A kapcsolatok kialakításában, fenntartásában az óvoda nyitott. A legszorosabb és folyamatos a kapcsolattartás a Nefelejcs Kulturális és Hagyományőrző Egyesülettel.

15. A PROGRAM ERŐFORRÁSAI

15.1. Személyi feltételek

Az óvodapedagógus teljes személyiségével hat a gyermekekre, értékfelfogása mintaértékű számukra, ezért nem mindegy, hogy milyen tartalmakat közvetít. Előfordulhatnak értékellentétek az óvoda és a család felfogása között, ilyenkor az óvónő vállalja fel a tapintatos meggyőzést, ha azzal a gyerekek érdekeit védi.

Az óvónő legyen képes énekével, mesemondásával, bábozásával, alkotásaival esztétikai élményhez juttatni a gyermekeket.

Fejlesztésükhöz alkalmazzon egyéni módszereket, fejlesztési programokat úgy, hogy a gyerekek pozitív énképe és önbizalma kialakulhasson.

Az óvodapedagógusnak legyen igénye az önművelésre, lehetőségeihez mérten teremtsen alkalmat a szakmai tájékozottság bővítésére, szaktudásának fejlesztésére. (továbbképzések, tanfolyamok, előadások aktív részesei legyenek)

Személyiségvonásaiban jelenjen meg a humanizmus, a pedagógiai optimizmus, az újra való fogékonyság, tetteiben érezhető legyen a hitelesség, a tapintat és az empátia.

Egy gyerekcsoport életét – optimálisan – két óvónő irányítja. Az óvónői párok tudjanak együtt tervezni, tudjanak összehangoltan, feladatokat megosztva dolgozni. Legyenek képesek pedagógiai elveik, nevelési gyakorlatukat összeegyeztetésére. Ehhez szükséges a két óra átfedési idő a munkaidő beosztásban.

Amennyiben az óvónői létszámban változás következik be, a lehető legoptimálisabb beosztással, a gyerekek érdekeit szem előtt tartva kell a csoportok életét irányítani.

Az óvónők vonják be a dajkákat a közösségi élet és az egészséges életmód szokásainak megtervezésébe, elemzésébe, értékelésébe.

A nevelőtestület minden tagja aktívan vállaljon részt a közösen kitűzött célok, feladatok megvalósításában. A szakmai munkában, munkatársi kapcsolatban döntéshozatal előtt őszinte, nyílt véleménnyel segítsék a gyerekek érdekeit legjobban szolgáló megoldások kialakítását.

Az óvodában folyó szakmai munkát az óvodavezető koordinálja, irányítja, szervezi, vezeti a pedagógiai, tanügy-igazgatási, gazdálkodási, közéleti, menedzselési feladatainak ellátása során. A vezető pontosan, a lehetőségek optimális felhasználásával biztosítsa a jól megszervezett munkát, a fejlesztéshez szükséges feltételeket.

15.2. Tárgyi feltételek

Programunk megvalósításához a legalapvetőbb eszközök az óvodában rendelkezésünkre állnak, de a színvonalas munkavégzéshez többek között ezek folyamatos bővítésére, pótlására is szükség van.

A költségvetési tervzetben ezekkel számolni kell, s ha szükséges, egyéb forrásokat is keresünk, hogy a gyerekek környezetébe mindig esztétikus, cselekvésre, önmegvalósításra ösztönző eszközök kerülhessenek.

A személyi és tárgyi feltételek tekintetében **a következő elveket tartsuk szem előtt:**

- a pedagógiai teljességre való törekedés mellett a pénzügyi szempontoknak alárendelt szerepet kell kapnia
- ne a minimális megoldások irányába legyen eltolódás, törekedjünk minden tekintetben a teljességre, az igényes megoldások kivitelezésére
- a célkitűzéseink ne szenvedjenek csorbát, keressük mindig a lehetőségekhez mért legoptimálisabb megoldásokat

16. AZ ISKOLÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI

A gyermekek belső érése, a családi nevelés és az óvodai nevelés eredményeként a gyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában az óvodásból kisiskolássá szocializálódik.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: **testi, lelki, és szociális érettség.**

16.1. Testi kritériumok

A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül újabb alakváltozáson megy át. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikusabb. Erőteljesen fejlődik a mozgáskoordináció és a

finommotorika. Képes arra, hogy mozgását, viselkedését, testi szükségleteinek kielégítését szándékosan irányítsa.

16.2. Lelki fejlettség

A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott, érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri, vizuális és az akusztikus észlelés fejlettségének, a testséma kialakulásának.

A lelkiileg - szellemileg egészségesen fejlődő gyermek jellemzői:

- Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a szándékos felidézés.
- Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma.
- A cselekvő - szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.
- Érthetően kommunikál, beszél, a gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni; használja a különböző szófajokat, mondat szerkezeteket, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat; végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét.
- Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja a nevét, lakcímét; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását, védelmét; felismeri az öltözködés és időjárás összefüggéseit; ismeri az alapvető viselkedési szabályokat, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megóvásához, megbecsüléséhez szükségesek; elemi mennyiségi ismertekkel rendelkeznek.

16.3. Szociális érettség

Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival, amennyiben az iskolai légkör ezt lehetővé teszi.

A szociálisan érett gyermek jellemzői:

- Egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését.
- Feladattudata kialakulóban van és ez a feladat megértésében, a feladattartásban és a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg.
- Kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja az eredményes tanulás feltételeit.

A köznevelési törvény 2019. évi módosításával változtak a tankötelezettség kezdetével kapcsolatos szabályok:

- *Nkt.8. § (1) bekezdése értelmében* az óvoda a gyermeket fokozatosan, de különösen az utolsó évében az iskolai nevelés-oktatásra készíti fel. Az óvoda addig az évig kötelező, amelynek augusztus 31. napján a gyermek a hatodik életévét betölti, hiszen ettől az évtől kezdve válik tankötelessé.
- *Nkt.45. § (2) bekezdése alapján* a gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a hatodik életévét betölti, tankötelessé válik...A szülő kérelmére a felmentést engedélyező szerv (*OktatásiHivatal*) döntése alapján a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben vehet részt...A szülő kérelme alátámasztására kérelméhez csatolhatja a gyermek fejlettségét alátámasztó óvodai dokumentumokat is. Ha az eljárásban szakértőt kell meghallgatni, akkor csak szakértői bizottság rendelhető ki. Ha a szakértői bizottság a szülői kérelem benyújtására nyitva álló határidő előtt a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben történő részvételét javasolja, a szülői kérelem benyújtására nincs szükség. Ha a gyermek az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget korábban eléri, a felmentést engedélyező szerv a szülő kérelmére engedélyezheti, hogy a gyermek hatéves kora előtt megkezdje tankötelezettségének teljesítését.

Nkt.45. § (2a) Ha a felmentést engedélyező szerv azért engedélyezi a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben való részvételét, vagy a szakértői bizottság azért javasolja a tankötelezettség megkezdése alóli felmentésre irányuló kérelem benyújtására nyitva álló határidő előtt a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben való részvételét, mert a gyermek sajátos nevelési igényű, vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, akkor a gyermek számára az óvoda a szakértői bizottság által javasolt fejlesztéseken túl, a tankötelezettség teljesítésének megkezdéséhez szükséges értelmi, testi, lelki és szociális érettség elérésére irányuló, az óvodai nevelés időkeretébe ágyazott célzott foglalkozásokat biztosít.

17. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK

A Pedagógiai Program érvényességi ideje:

2021. október 8 – tól visszavonásig

A Pedagógiai Program **módosításának kötelező indoka**

- személyi feltételek megváltozása /óvodavezető/

lehetséges indoka

- eredményeinek beépítése, illetve kevésbé eredményes elképzelések elhagyása, vagy bővítése új elemekkel
- szülői igények változása
- nevelőtestületi javaslatok
- szervezeti átalakulás
- személyi és tárgyi feltételek megváltozása

A Pedagógiai Program **nyilvánossága:**

- minden óvodai csoportban megtalálható
- egy példány az óvodavezető, illetve a tagóvoda vezetők irodájában
- egy példány a fenntartónál található
- egy példány az iskola részére átadva

Felülvizsgálata

- évenként, ill. jogszabályváltozásnak megfelelően.

Módosítása

- az óvodavezető hatásköre
- kezdeményezheti a nevelőtestület és a KT elnök.

A kihirdetés napja: 2021. október 8.

A Pedagógia Program személyi hatálya kiterjed

- A Vértesalja Óvodával jogviszonyban álló minden pedagógusra és a pedagógiai munkát közvetlen segítőkre. Azon személyekre, akik az intézménnyel jogviszonyban nem állnak, de részt vesznek az óvoda feladatainak megvalósításában.

A Pedagógiai Program területi hatálya kiterjed

- a Vértesalja Óvoda és Tagintézménye területére
- az óvodák által szervezett – a Pedagógiai Program végrehajtásához kapcsolódó – óvodán kívüli programokra

Az elfogadott és jóváhagyott Pedagógiai Program az óvoda vezetőjének jóváhagyásával a kihirdetés napján lép hatályba és határozatlan időre szól, egyidejűleg hatályát veszti az eddig érvényben lévő Pedagógiai Program.

P.H.

.....

Ráczi Adrienn
Óvodavezető

18. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

JÓVÁHAGYTA:

Csákberény, 2021. október 8.

P.H.

.....
Ráczi Adrienn
Óvodavezető

Az óvoda helyi Pedagógiai Programjában foglaltakkal kapcsolatosan magasabb jogszabályban biztosított **véleményezési jogával élve** a dokumentumról a Nevelőtestületi elfogadás előtt véleményt alkotottak az óvodákban működő **Szülői Szervezetek**.

Csákberény, 2021. október 7.

.....
Szülői Szervezet elnöke
Csákberény

.....
Szülői Szervezet elnöke
Csókakő

Az óvoda nevelőtestülete a Pedagógiai Program módosítását 2021. október 8. napján tartott határozatképes nevelőtestületi ülésén át nem ruházható jogkörében 100%-os igenlő szavazattal elfogadta.

Az elfogadás tényét a nevelőtestület tagjai az alábbiakban hitelesítő aláírásukkal tanúsítják.

Csákberény, 2021. október 8.

.....
Ráczi Adrienn
Óvodavezető

Nevelőtestület

Ráczi Adrienn	óvodavezető
Gál Anita	óvodapedagógus
Nagy Gréta	óvodapedagógus
Schüller – Szöllősi Eszter	óvodapedagógus
Tóthné Giczi Ildikó	tagintézmény vezető
Szakács Zsuzsanna	óvodapedagógus
Kas Zoltánné	óvodapedagógus
Bognár Lívია	óvodapedagógus